60 kr

SUNNE-BYGDA

Årgång 20 ✿ Årsskrift för Sunne Hembygdsförening ✿ År 2010

1991–2010

Tjugonde årgången

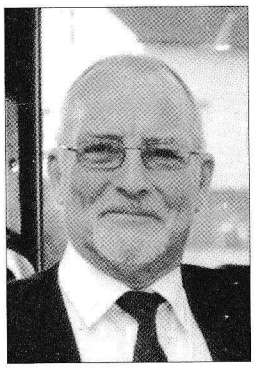

Ordförande har ordet

Nu har vi kommit till den 20:e upplagan av Sunne Hembygdsförenings årsskrift Sunne-Bygda. År 2009 är till ända och vi har avklarat hela årets olika arrangemang. Vädrets makter var med oss vid midsommar, då vi som brukligt dansade runt midsommarstången, till tonerna av Sunnlåt. Kanske årets midsommarfirande var det mest välbesökta någonsin, det var strykande åtgång på allt.

Den årliga spelmansstämman i augusti, som är ett samarbete mellan Sunnlåt och hembygdsföreningen samlade många musiker trots det kraftiga regn som kom under kvällen.

Stor finanskris rådde i stort sett över hela världen, Sverige var drabbat med lågkonjunktur och många konkurser. Kanske en fördel för en liten ort som Sunne, när folk får hålla sig hemma på semestern och gynna det fina vi har inom Sverige, när det gäller hembygdsgårdar och vandrarhemsverksamhet.

Tack till alla som på olika sätt medverkat till att hembygdsföreningen har kunnat genomföra det gångna årets alla program.

Innehåll

4 20 år med Sunne-Bygda 1991–2010
Kerstin Meric

5 Planerade aktiviteter 2010
Styrelsen

6 Dagbok 2009
Pia Eriksson

8 Sunne Bild- och ljudarkiv 2009
Kerstin Meric

9 Hemliga resan
Olle Gustafsson

10 Gåvor till föreningen
Styrelsen

12 Skinnargården – Helgesäter i Gösta Berlings saga
Pia Eriksson

13 Bilder från Askerudsberget
Sven Ceder

14 Sven Arbman – en lärdomsgigant
Sven Ceder

16 Stensjön
Ragnar Magnusson

19 Jöns Persson – en man med märkvärdig förmåga
Arne Linnarud

20 Johan Dalgren
Sven Ceder

21 Ritzmans servering i Gräsmark
Pia Eriksson

22 Borgeby Blåbandförenings uppgång och fall
Bernt Jansson

22 Hembygdsgårdens hustomte och allt i allo
Styrelsen

23 En sorglig tilldragelse i Södra Borgeby
Bernt Jansson

24 Håkan i Boberg och en släktlinje från honom
David Myrehed

27 Åmbergsrundan
Lars Wennberg

28 Mörttjärnsblocket i Sunne
Sven Arbman

29 Där Sy i Maggeby – gården där Kejsaren växte upp
David Myrehed

30 Torparpojken Emil – en levnadsbeskrivning
Sven Näsfeldt

32 Katterud
David Myrehed

34 Rakknivarna
Gösta Miller

37 Till minnet av Hugo och Ester Jansson
Olle Gustafsson

39 Steck-Café
Pia i Bräcka

Välkommen som medlem i Sunne Hembygdsförening

Avgift, enskild medlem	125 kr
Familj	200 kr
Företag	250 kr

Som medlem i Sunne Hembygdsförening får du

- Medlemstidningen Sunne-Bygda
- Reducerad hyreskostnad, lika med medlemsavgiften, för Askersbygården
- Kulturresa för medlemmarna till reducerat pris kommer att anordnas under 2010

Sunne Hembygdsförening
Hembygdsvägen 7
686 31 Sunne
tel: 0565-101 20
Bankgiro 5144-7704
www.sunnehembygdsforening.se
e-post: bildarkivet.sunne@telia.com

Framsidan

En av Sven Arbmans många väggmålningar som finns bevarade på Hälleberget i Helgeby

Sunne-Bygdas redaktion

Ansvarig utgivare	Gunnar Andersson
Redaktör	Pia Eriksson
Redaktionen	Kerstin Meric
Redaktionen	Martin Håkansson
Redaktionen	Bror Bergfeldt
Redaktionen	Ulla-Britt Larsson
Grafisk form	KM idé

Sunne-Bygda ISSN 1650-0237

Hembygdsföreningens styrelse 2009

Ordf. Gunnar Andersson	0565-71 18 32
Vice. ordf. Börje Arnfeldt	0565-138 88
Kassör Hans Gullström	0565-127 70
Sekr. Pia Eriksson	0565-430 26
Vice sekr. Marianne Åhman	0565-104 14

Ledamöter

Kjerstin Ekholm	0565-127 29
Bror Bergfeldt	0730-45 36 55
Ulla-Britt Larsson	0565-71 16 50

Suppleanter

Elsie Wikström	0565-108 33
Lennart Einarsson	0565-102 44
Hans Gullström	0565-127 70

Revisorer

Göte Oregren	0565-147 75
Leif Forsman	0565-603 95
Ulf Nilsson, ersättare	0565-124 41

Valberedning

Olle Gustafsson sammankallande	0565-129 58
Ulla Olsson	0565-146 66
Lisbeth Engström	0565-147 15

Värdar för Askersbygården

Gunnar Andersson	0565-71 18 32
Bror Bergfeldt	0730-45 36 55

Arkiv, registrering av gåvor

Kerstin Meric	0565-920 88

Arkivet på Anneforsskolan

Bild- och ljudarkivet	0565-101 20
Kerstin Meric	0565-920 88

Visningar och guidning

Olle Gustafsson	0565-129 58

Bokning av Askersbygården

STF Vandrarhem Sunne	0565-107 88

MEDDELA OSS OM DU BYTT ADRESS
Sunne Hembygdsförening
Hembygdsvägen 7
686 31 Sunne
tel: 0565-101 20
e-post: bildarkivet.sunne@telia.com

20 år med Sunne-Bygda 1991–2010

Kerstin Meric

Under hösten 1990 beslöts att tillsätta en redaktionskommitté med uppgift att göra en årskrönika med olika teman. I de första fem årens redaktionsgrupp ingick Margit Olsson, Lars Wennberg, Sven Toremark och Olle Gustafsson. Ansvarige utgivare var föreningens initiativtagare och ordförande Hugo Jansson som skriver i förordet på den första årskrönikan 1991:

Vi hoppas att vi i det fortsatta arbetet kan få hjälp av våra medlemmar med idéer och tips om lämpligt innehåll och gärna hjälp med avsnitt som hjälper till att dokumentera vår hembygds historia och traditioner i kommande årskrönikor. Tillsammans kan vi hjälpas åt att bevara och levandegöra delar av vår bygds människor och händelser som riskerar att falla i glömska och försvinna. Det är verkligen en stimulerande och viktig uppgift som ligger framför oss och tillsammans ska vi klara vårt mål, att i årskrönikor bevara och sprida kunskap om vår hembygds historia.

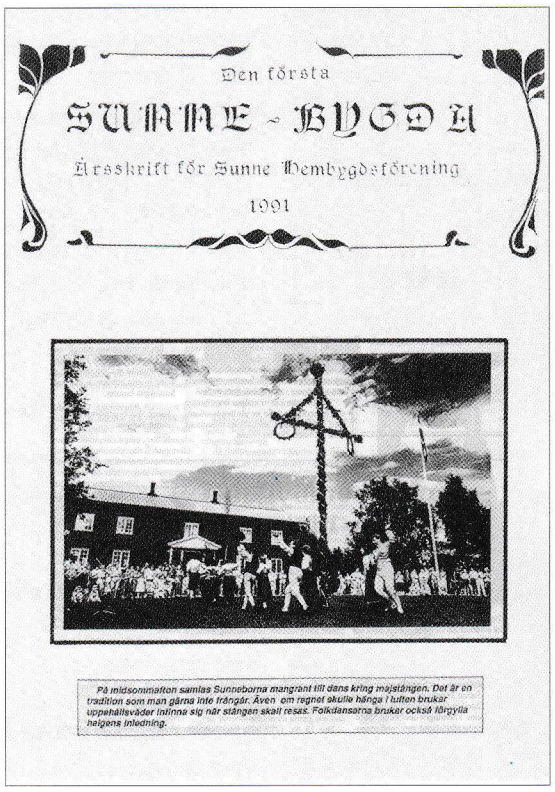
Den första
SUNNE - BYGDA
Årsskrift för Sunne Hembygdsförening
1991

På midsommafton samlas Sunneborna mangrant till dans kring majstången. Det är en tradition som man gärna inte tränger. Även om regnet skulle hänga i luften brukar uppehållsvädret inlinna sig när stången skall resas. Folkdansarna brukar också förgylla helgens inledning.

Omslaget till första numret från 1991

Sättning och layoutarbetet gjordes 1993 på Sunne Turistbyrå men redan 1994 kom Broby Grafiska att ta över detta arbete. Tidningen kom sedan fortsättningsvis att tryckas hos Ramströms Tryckeri i Sunne. År 2002 fick tidningen ett helt nytt utseende. Nu hade utformningen lämnats över till riktiga proffs när Marie Söhrman och Kjell Sundström, KM idé i Östra Ämtervik fick utlopp sin skaparglädje med ett mycket lyckat resultat. Ett välförtjänt tack till dem båda för att tidningen fick denna ansiktslyftning, ett mera modernt utseende motsvarande dagens krav då den även blev digitaliserad.

Tack vare digitaliseringen kan tidningar från och med 2002 läsas på hemsidan där den kan laddas ner som PDF-fil.

Några ansvariga utgivare genom åren har varit Olle Gustafsson, Lars Müller, Pia Eriksson och Gunnar Andersson. Övriga som ingått i redaktionsgruppen har varit David Myrehed, Kerstin Meric, Eva Myrdal-Runebjer, Hans Olsson, Bengt Algotsson, Ulla-Britt Larsson, Kjell Sundström, Marie Söhrman, Sven-Olof Ohlsson, Annika Rytters, Pia Eriksson, Henrik Rundqvist, Gunnar Andersson och Martin Håkansson.

Sunne-Bygda år 2003 blev ett utökat nummer till 44 sidor i och med att det var Sunne Hembygdsförenings 80-års jubileum. Omslagsbilden, ett foto på Askerbygården på sin ursprungliga plats före flyttningen till hembygdsgårdens område. Sidonantalet på 44 sidor kom i fortsättningen att bestå. År 2005 fick Sunne-Bygda sin första omslag i färg med Tage Åséns vackra målning *Sandins Café*.

Trogna skribenter har genom åren levererat material till tidningen som möjliggjort dess existens, och vår förhoppning är att detta goda samarbete med medverkande skrivare ska fortsätta även i framtiden. Gärna nya unga skrivare som har något att berätta, för även nutidsskildringar från bygden har stort värde. Sunne-Bygda tar tacksamt emot manus om sådant som händer i nutid och gärna med foton vilka scannas in och återlämnas till ägaren.

Tillfället är väl valt att tacka alla som skrivit för Sunne-Bygda genom åren. Deras berättelser och bilder är en kulturinsats då de blir bevarade för kommande generationer. Att här räkna upp alla som skrivit för Sunne-Bygda genom åren skulle ta många sidor i anspråk, varför vi nöjer oss att rikta ett stort varmt tack till er alla för er stora kulturinsats. Vi hoppas på fortsatt gott samarbete.

Midsommar på hembygdsgården, foto KM idé

Planerade aktiviteter 2010

Söndag 14 mars 15.00
Årsmöte i Askersbygården

Stickcafé tisdagar 11.00
Ojämna veckor, med start vecka 7
16 feb. 2, 16 och 30 mars, 13 och 27 april
Ta med ditt handarbete, så dricker vi kaffe och strir

Valborgsmässofirande 30 april 18.00
Brasan tänds 19.15. Sång av Sunne Manskör. Vårtalare ej fastställd. Kaffeservering öppen från 18.00

Torsdag 3 juni 18.00
Kyrkogårdsvandring
Guider Olle Gustafsson och Arne Persson

Midsommarafton 25 juni 13.00
Vid Anneforsskolan kläder vi midsommarstången, medtag gärna egna blommor. 15.00 Midsommarstången reses till musik av Sunnlåt och Sunne folkdansare. Dans och lek runt stången. Lotteri och lanthandeln öppen. Servering av midsommarbakelse och kaffe, varmkorv. Svensk Handel bjuder på glass till de barn som har blomsterkrans i håret. Folkdräktsklädda bjuds på kaffe.

Juli. Nävgrötskvällar varje onsdag
Underhållning av lokala förmågor

Torsdag 22 juli 18.00
Kyrkogårdsvandring
Guider Olle Gustafsson och Arne Persson

Onsdag 4 augusti 18.00–20.00
Allsång på logen

8–15 augusti Kulturveckan i Sunne
Barnkulturdagen. Spelmansstämma med dans på logen och kaffeservering. Arr. Folkmusikgruppen Sunnlåt och Sunne Hembygdsförening

Hemlig resa i augusti, datum ej bestämt

Tisdag 19 oktober 19.00
Bildvisning i Askersbygården

Lördag 13 november
Arkivens dag, Bildarkivet öppet

Fredag 5 november 19.00
Brasafton med musik av Sunnlåt och diktläsning

December
Julmarknad och Luciafirande, datum ej bestämt

Med reservation för eventuella ändringar.
Se även kommande annonsering

Dagbok 2009

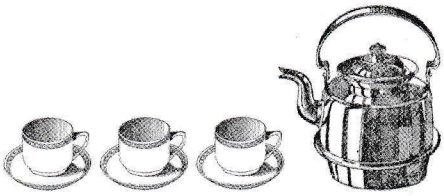

Pia Eriksson, foto Ulla Olsson

Mars

Söndag 8 mars

Årsmöte i Askersbygården. Mötesordförande var Lars Wennberg. Omval av ordförande Gunnar Andersson. Föreningen bjöd på kaffe och smörgåstårta.

Stickcafét drogs på begäran igång. Hembygdsgården öppen för de som vill komma för att träffas och prata, medan vi skapar någonting.

April

Lördag 25 april

Städdag på hembygdsgården ordnades, tyvärr var det få som kunde komma och hjälpa till. Mest städat ute.

Valborgsmässoafton 30 april

Traditionellt Valborgsmässofirande med mycket folk. Tyvärr tändes inte brasan i år heller, då vinden var lynnig. Kaffeservering. Sunne Manskör sjöng under ledning av Lars Wistrand. Vårtalare var Sara Karvala.

Maj

Lördag 16 maj

Vårloppis på logen med ett tiotal bord. En jämn men tunn ström av kunder. Invigningen av Sunnes nya bibliotek var också idag. Kanske en kollision.

Juni

Torsdag 4 juni

Kyrkogårdsvandring med Olle Gustafsson och Arne Persson. Tyvärr skrämde regnet bort folket.

Torsdag 18 juni

Midsommarbjörkar höggs av Gunnar Andersson, Bror Bergfeldt och Olle Gustafsson. De fraktade och satte opp björkarna vid hembygdsgården.

Midsommarafton på hembygdsgården

Stången kläddes vid Anneforsskolan under ledning av Ulla Olsson. Midsommarstången bars av sex män, följda av Folkmusikgruppen Sunnlåt och Sunne Folkdansare. Dansen kring stången leddes av Camilla Kjellstrand. Svensk Handel bjöd barnen med krans i håret på glass och folkdräktsklädda bjöds på kaffe. Dansuppvisning av Sunne Folkdansare. Besök av gutar från Oslo, som ville spela några melodier. Affären hölls öppen. Kaffe och midsommarbakelse serverades, åtgången var god.

Juli

Nävgrötskvällar hade vi varje onsdag

Onsdag 1 juli

Underhållning med Ann-Charlott och Sture Dahlén

Onsdag 8 juli

Underhållning med Svänggänget

Onsdag 15 juli

Underhållning med Birgit mä gôbban

Onsdag 22 juli

Underhållning med Kanongänget

Onsdag 29 juli

Underhållning med Brunskogspojkarna. Samtliga nävgrötskvällar har vi haft god hjälp med arbete i köket och stöket som är runt ikring en kväll med underhållning.

Torsdag 23 juli

Kyrkogårdsvandring med Olle Gustafsson och Arne Persson. Ännu en guidning där regnet avskräckte folk för att våga sig komma.

Augusti

Onsdag 5 augusti

Allsång på logen med Gösta Ess och Sunne-Gräsmarks dragspelsklubb. Nävgröt och kaffe serverades. Logen var även i år fylld av folk som trivdes.

Kulturveckan i Sunne

Barnkulturdagen. Spelmansstämma, med dans på logen och kaffeservering. Sunnlåt underhöll och stod för fiolerna.

Lördag 15 augusti

Bokmässa på Hotell Selma Lagerlöf SPA. Alla var förundrade över att det var lite med folk som kom.

Lördag 22 augusti

Hemliga resan hade Filipstad som slutmål

Oktober

Tisdag 20 oktober

Bildvisning med Kjell Sundström vid projektorn i Askersbygården. Bilder från gamla Sunne och ur Foto-Karlssons samling. Uppskattat.

Spelmansstämma med Per-Thomas & Co

November

Fredag 6 november

Brasafton med musik och poesi. Sunnlåt spelade medryckande och Pia i Bräcka läste dikter av Gunnar Ehne, Urban Andersson och sina egna. Mycket uppskattat.

December

Söndag 6 december

Julmarknad på hembygdsgården med ett tiotal utställare. Dragning av vårt stora jullotteri, där Inez Assk har vävt en fin trasmatta till högsta vinst. Det var en jämn ström av folk. Vi bjöd på glögg och hade kaffeservering.

Söndag 13 december

Luciafirande med lucia och tärnor. Sunnlåt var också med och underhöll i väntan på lucia. Kaffeservering. Uppskattat av både besökare och luciatåg.

Utförda arbeten 2009

Nytt staket sattes upp vid parkeringen söder om receptionen. Samt ett räcke i trappan mot parkeringen. En garderob med hylla snickrades och ett tvättställ sattes upp i utrymmet mellan kök och östra rummet. Rödfärgning av dansbanan samt även blå färg där det skulle vara blått. 40 kilo rödfärg gick åt.

Hagströms Entrepenad planerade ut jorden, där det var grävt för bergvärmen. Bror var med och sådde gräsfrö. Planeringen av jorden, gjordes utan betalning. Snickarboden rödfärgades.

Röjning av gräs och buskar vid Tingsgården. Reparation av taket på dansbanan som Gert Svensson och Kjell Persson gjorde. Ett arbete som tog två dagar att göra. Bälgen i smedjan iordningställes, samt murning och snickring. Målning av smedjan utvändigt med brun lasyr.

Nya vindskivor och nockplåt på Vävartorpet. Ny klinkers lades på golvet mot duschen under receptionen. Arbetet utfördes av Yngve Eklund.

Ölandstokarna jämnades med marken, rensade och kantskar kanten. Pia Eriksson har tvättat luciaskjortorna och strukit dem. Flera kvinnor har bakat bröd och skänkt under det gångna året.

Gunnar Andersson och Bror Bergfeldt har lagt ner mycket arbete som syns och uppskattas av de som kommer till oss. Tack alla ni som hjälpt till under året.

Ett Stort tack till vår egen Krôskong David Myrehed som plockar krôser, så att vi kan servera god, hemkokt sylt till nävgröten.

Sunne Bild- och ljudarkiv

Kerstin Meric, arkivansvarig, foto Curt Hedqvist

Arbetet vid hembygdsföreningens bildarkiv har fortsatt under 2009. Siv Myrén och Yvonne Winberg har arbetat med registrering och inscanning av återstående glasnegativ från Foto-Karlssons samling som nu är avklarade. Annika Bratt har under året en kort period praktiserat på bildarkivet. Sommaren 2009 började Bo Liljemark att arbeta på bildarkivet. Vi hälsar Bo välkommen till oss! Bo arbetar för det mesta hemma med inscanning av mjuknegativ från Foto-Karlssons samling, som scannas högupplösta och bränns på DVD-skiva, dessa förs sedan över till Sofie-databasen för registrering.

Hittills har drygt 43 882 bilder scannats in och lagrats i Sofie-databasen. Men mycket arbete återstår efter scanning med att fylla i alla uppgifter på blanketten och att försöka få rätt namn och ort på personer samt att fylla i klassificering.

Under det gångna året har bildarkivet lagt ut några foton på Sunne hembygdsförenings hemsida. Vår förhoppning är att vi där kan lägga ut oidentifierade bilder som besökarna kan ge oss upplysningar om.

I oktober var det bildvisningskväll i Askersbygården och 14 november var det Arkivens dag på bildarkivet med öppet hus, det blev lyckat med mycket folk som tittade på bilder och bjöds på kaffe. Många frågetecken löstes vad gäller att känna igen personer och byggnader. Detta var mycket värdefullt för registreringen. Vi behöver och önskar gärna fler besök av allmänheten som kan lämna uppgifter om bilder och känna igen personer och byggnader.

Under 2009 har bildarkivet fått mottaga en fotogåva om 650 små mjuknegativ tagna av Curt Hedqvist mellan åren 1949–1954. Curt Hedqvist arbetade då på Telegrafstationen i Sunne. Endast en del av bilderna har Sunnemotiv. Bo Liljemark har scannat in negativen, men de har ej hunnit bli registrerade.

För att visa vilken spridning det finns på de 43 882 bildernas ortnamn, visas här några exempel vid sökning på sockennamn och antalet bilder, men många fler socknar finns representerade än vad som här nämns:

Socken	Antal bilder
Lysvik	2001
Gräsmark	2921
Ö. Ämtervik	1607
V. Ämtervik	1739
Sunne	23 678
Manskog	35
Fryksände	54
Kil	67
Karlstad	10
Munkfors	21
Sunnemo	11
Totalt	**32 144**

Dessa visar på att det är ca 11 000 bilder som saknar ortsnamn och ursprung.

Önskemål inför 2010 är bättre teknisk utrustning, särskilt bildskärmarna börjar bli gamla. En bärbar dator är ett stort behov för att kunna ha bildvisningar ute i bygderna.

Hemliga resan

Olle Gustafsson, foto Göte Oregren och Ulla Olsson

Den 28 augusti 07.30 startade vi från Ångbåtsbryggan i Sunne. Bussen var en inlånad Hjerpe Buss som ordförande Gunnar Andersson körde. Vi var 41 personer som reste med. Färden gick via Edsvalla där Anna-Lisa gick på, färden gick sedan via Karlstad till Österviks Kapell utanför Kristinehamn. Det var en högst sevärd plats av kulturhistoriskt värde. Sedan kom vi fram till Kristinehamn där förmiddagskaffet intogs på Ölme Diversehandel och där en mycket god berättare talade om platsens historia.

För att åter minnas besöket vid Österviks Kapell så byggdes denna magnifika kyrka åren 1869-71, och bekostades helt av greve Rudolf Adelsparre (1819–1918) och hans maka grevinnan Ida Adelsparre född Broms (1827–1908). De ägde Gustafsvik herrgård. Kapellet med skola var i första hand avsedd för underlydande vid herrgården men också för innevånarna i norra delen av Varnums socken. Nämnas bör att detta exklusiva bygge ritades av arkitekt A. Farell från Landskrona vilken också var arkitekt för Sofiero Slott utanför Helsingborg. Beträffande skolan i Österviks Kapell hade skolbarnen redan från starten 1872 tillgång till lagad mat, vilket torde vara den första skolan i Sverige med matbespisning. Kapellsalen rymmer 110 personer.

Efter kaffet i Ölme gamla handel gick färden mot Nykroppa och gruvorna i Hornkullen där guide följde med de som önskade att gå ner i gruvan. Efter gruvbesöket åkte vi till Hennikehammars herrgård där vi intog en mycket välsmakande lunch i vacker miljö. Sedan gick färden till Filipstad där vi besökte den gamla kvarnen, nu museum, som hade en stor utställning om Nils Ferlin.

Färden gick vidare till Storbrohyttan och Munkebergs Hembygdsgård, ägd av Filipstad Bergslags Hembygdsförening. Där fick vi guidad visning på ett synnerligen trevligt sätt där samtliga guider var klädda enligt modet på 1850-talet, allt från brukpatron till mamsellen, kökshusor och pigor. I en annan lokal serverades vi kaffe och våfflor. Där drogs också resans lotterier. Tiden går fort när man har trevligt och dagen började lida mot sitt slut och vi började hemfärden mot Sunne, som vi nådde 20.30 på kvällen.

Artikelförfattaren imponerade på damerna med sitt stenlyft i Filipstad

Detta var en mycket trevlig och minnesvärd dag och det är på sin plats att rikta ett stort och hjärtligt tack till Gunnar och Mona som planerat och arrangerat resan, som flöt lugnt och utan stress och med lagom långa etapper mellan sevärdheterna. Matställe och kaffepauser allt av högsta betyg. Med ett proffs bakom ratten blev resan säker och behaglig. Tack för det Gunnar!

Tack Mona, du ledde denna resa som tidigare på ett lyckat och trevligt sätt, vi alla vet att en sådan dag kräver mycket planeringsarbete för att det ska klaffa så bra som det gjorde. Ett stort tack till alla medresenärer som gjorde resdagen trevlig!

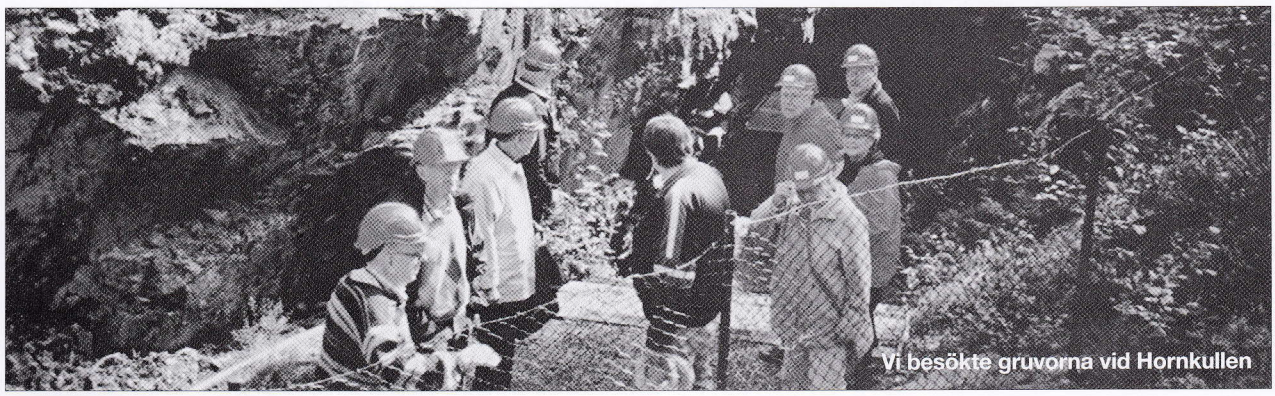

Vi besökte gruvorna vid Hornkullen

Gåvor till föreningen

Nio broderihäften, färgat ullgarn samt liten hopfällbar garnvinda från Lotta Dunås i Häljeby.

Vadmalskostym som tillhört Anders Stefansson i Östanbjörke har skänkts av Ingrid Nilsson på Bengtstergatan.

Två skrivböcker *Barnens förskrift* av Emil Dahlén gåva från Sven Ceder.

Vävstol tillverkad i Askersby år 1917 har vi fått från Anna Stina Bergqvist-Mellström, Gruvgången i Karlstad.

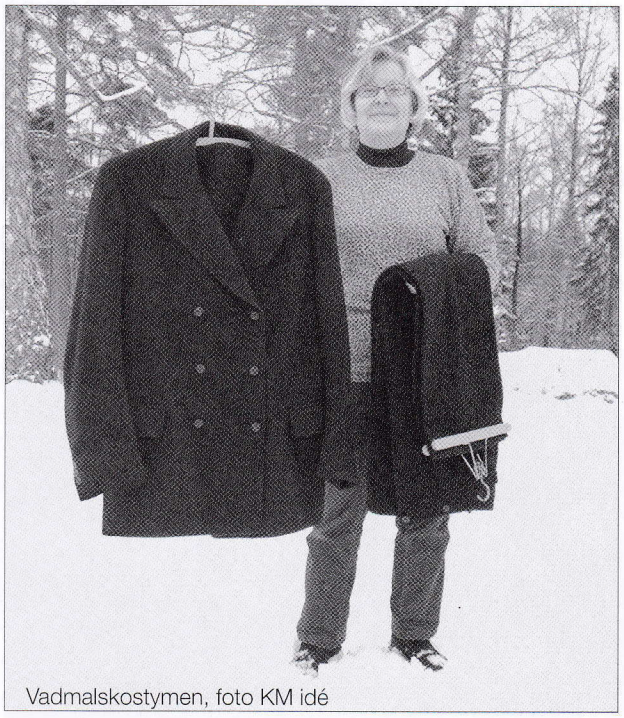
Vadmalskostymen, foto KM idé

Bildgåva

Bildarkivet i Sunne fick för en tid sedan tre askar med negativ efter den tidigare sunnebon Curt Hedqvist. Han var verksam i Sunne under åren 1949–1954. Kom hit från Landskrona och hade tjänst inom televerket med titeln telekommissarie. Som telekommissarie var han den styrande på telestationen i Sunne med ansvar för både administration och drift. Detta under en mycket expansiv period när alla skulle ha telefon och ledningar skulle dras.

Med sig från Landskrona hade han hustrun Mary och barnen Lars, född 1943, och Kristina född 1945. Han tog också med ett stort fotografiskt intresse och hade sedan tidigare skickat bilder till olika fotografiska tävlingar med goda resultat och hedersomnämnanden. Motivområdet var stort men skuggspel var kanske det som han tyckte bäst om. Intresset för fotograferingen stod i sig under tiden som han var kvar i Sunne med många bilder som följd.

Efter flytten till Kristinehamn 1954 så avtog intresset för fotograferandet med den växande familjen. I Kristinehamn föddes tredje barnet Ulf 1954 och familjen var komplett.

År 1963 lämnade familjen Kristinehamn för att nå det slutliga målet på resan, nämligen Västerås. Där verkade Curt under resten av sin tid före och efter pension. Han avled i Västerås den 20 september 2009. Lars Hedqvist, äldsta sonen, har skänkt de ca. 600 negativen till hembygdsföreningen.

Bo Liljemark

Bilder nästa sida:
1. Logen Anders Fryxell på Brobyäng
2. Flickan vid gärdesgården, Kristina Hedqvist
3. Lerälven vid Betel 1951
4. Högt vattenstånd vid Kolsnäs 1951
5. Korsningen Storgatan-Badhusgatan
6. Brobyäng, i mitten Lars och Kristina Hedqvist. Här omgivna av sina kompisar

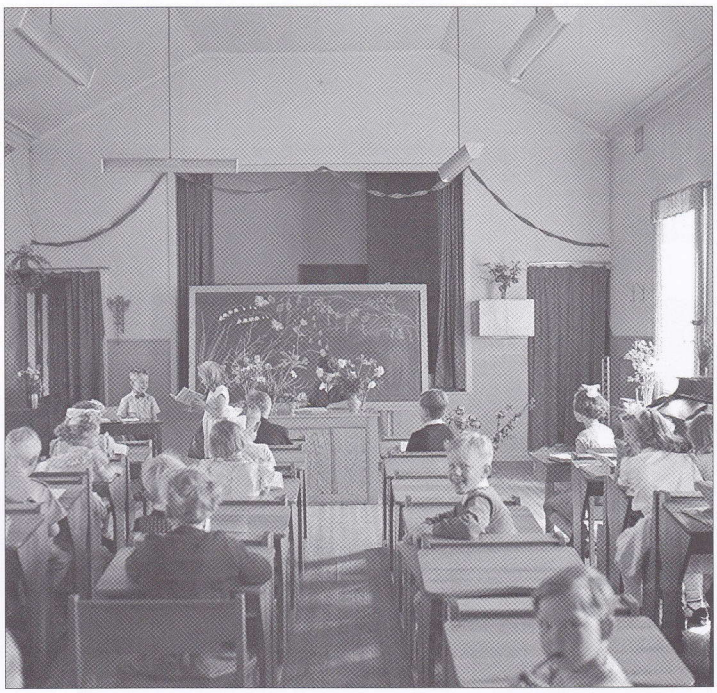

FARCHANSE

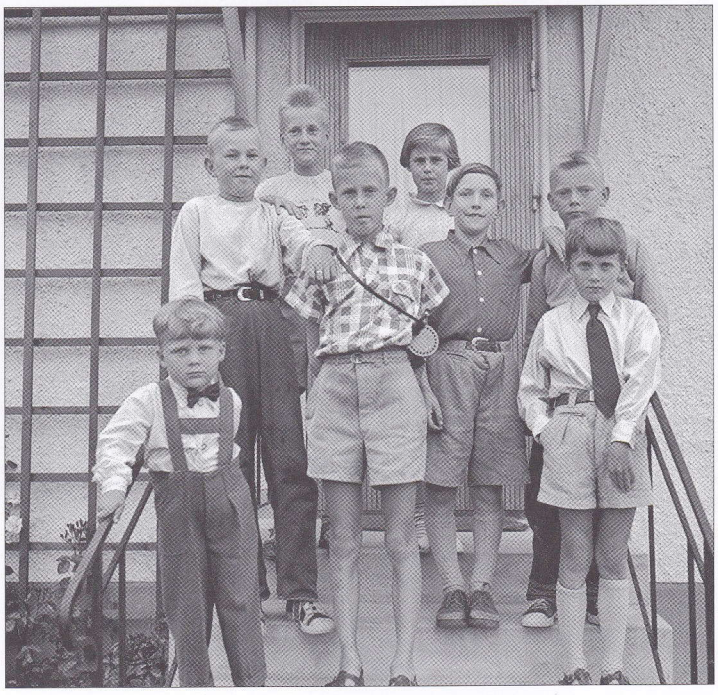

Gamla mangårdsbyggnaden på Skinnargården

Skinnargården – Helgesäter i Gösta Berlings saga

Pia Eriksson, Bräcka. Intervju med Lina och Johan Edin, Skinnargården

Skinnargården som boplats är mycket gammal. Det lär ha varit en representant för Folkungasläkten som anlagt gården liksom många andra gårdar i Fryksdalen. Enligt Fernow skulle Skinnargården förr varit boställe för hantverkare av olika slag, bl. a. då skinnberedare- därav namnet. Jordeboken för 1540 upptar ett hushåll och det är "Lasse i Skinnargården". Han var antagligen en högaktad och duktig man och han återfinns bland Sunds frälsebönder.

Gården beboddes länge av bönder och hantverkare, men från 1640 tycks Kronan ha övertagit den. Då bodde nämligen där "wälb. Boo Ribbingh till Säby". Men redan 1649 kom gården åter i privat ägo, då Sophia Stenbock står som dess ägare. Snart kommer den återigen i Kronans ägo och därefter bebos den av en rad militärer av högre och lägre grad, bl. a. av kapten Daniel Noréen, son till kontraktsprosten Sven Noréen. Mellan 1870–1912 finns det bara arrendatorer på gården. Men från sistnämnda år blir gården bondeägd.

Gården köptes 1933 av bröderna Erik och Olov Johansson som drev gården tillsammans. 1938 blev Erik ensam ägare med hustrun Alma. De fick fyra barn: Bengt och Britta, som är tvillingar, samt Eva och Lars. Lars är född på gården.

Gårdens areal är ca. 112 ha, därav 47 ha åker och resten skog och bete, samt arrenderad mark ca. 35 ha. Skinnargården är ett familjejordbruk med ett 50 tal kor, plus rekrytering. Modern ladugård med modernisering (1998) av mjölkutrustning och fodervagn.

Lars och Ulla tog över 1967 och hade mjölkproduktion i 40 år, till 2007, då dottern Lina och hennes man Johan Edin tog över. Sonen Anton (född april 2009) är fjärde generationen på Skinnargården. Deras mål är att driva gården med mjölkproduktion och att bevara gården i familjens ägo. De trivs på gården och värdesätter hjälpen som Ulla och Lars ger dem genom kunskap och erfarenhet.

Källor:

Svenska Gods och Gårdar (1947)
Elsa Lindskog: *Gårdarna i Gösta Berlings saga*

Bilder från Askerudsberget

I förra numret av Sunne-Bygda beskrevs nöjeslivet i Ingmårsbygden under 1900-talets första hälft. Inför den artikeln efterforskade jag fotografier från dansbanan eller utsiktstornet utan att lyckas få tag på några bilder.

I ett album som Ingemar Karlsson, Sunne, överlämnat till Östra Emterviks hembygdsförening hittade Marie Söhrman och Kjell Sundström några fotografier från det utsiktstorn som Bil-Ola uppförde vid fornlämningen Trôllomman 1929. Om någon av tidningens läsare känner igen ytterligare personer på korten så tar jag gärna emot dessa upplysningar.

Sven Ceder

Översta bilder: Okänd kvinna.

Näst överst: Herrarna är t. v. Helge Hedebo, han arbetade eventuellt på Konsum i Sunne, född 30/1 1915 i Mariefred och avled 28/5 1961 i Södertälje. T. h. Erik Eriksson, Brårud, busschaufför. Foto från 1938.

Nedersta bilden: Bakre raden fr. v. Okänd kvinna, August Spångberg och Karolina Spångberg, båda från Bada, okänd kvinna, David Larsson, lokförare, född i Kil, Valter Jansson, busschaufför. De tre kvinnorna längst fram fr. v: Gunvor Larsson (sedermera gift med Ingemar Vahlberg), okänd samt Ester Larsson, senare gift med Valter Jansson. Gunvor och Ester Larsson var döttrar till Hildeborg och David Larsson. Ingemar Vahlberg i Östra Ämtervik har varit behjälplig med identifieringen.

Utsiktstornet på Askerudsberget

Sven Arbman – en lärdomsgigant med konstnärsanlag

Sven Ceder, foto Kjell Sundström, KM idé

Många generationer skolelever vid Högre Folkskolan och Samrealskolan i Sunne minns med tacksamhet och vördnad sin lärare Sven Arbman. Han har hos dem inpräntat kunskaper i ämnena geografi och biologi. Genom sina konstnärstalanger kunde han snabbt och lätt på svarta tavlan åskådliggöra vad som läroboken innehöll. Att få följa med honom på exkursioner ute i skog och mark var för många en verklig upplevelse.

Sven Arbman, 1924.
Blyertsteckning utför av konstnären Gottfrid Reidner.
Tavlan lånad från Sven Ceder

Sven Arbman var född den 28 november 1882 i Näs församling i Jämtland. Efter studentexamen i Umeå avlade han fil. ämbetsexamen 1910 i ämnena botanik, geografi och zoologi. Efter olika vikariat i Nederkalix, Åsele och Sundsvall kom han till Sunne 1912 och fick tjänst som e.o. lärare vid Högre Folkskolan. Den 1 juli 1932 tillträdde han en ordinarie tjänst som adjunkt vid den nybildade statliga samrealskolan i Sunne. En tjänst som han innehade till sin pension 1947. Därefter undervisade han några år som timlärare vid samma skola.

Utöver lärargärningen ägnade han sin lediga tid till forskning inom djur- och växtriket. Bland annat var han en av initiativtagarna till inplantering av bäver i Sverige. Sommaren 1922 hämtades ett bäverpar i Norge och utplanterades i en otillgänglig älv i norra Jämtland. Bävrarna fick bäras miltals i en trälåda av fyra man innan den kunde släppas fria i Bjurälvdalen. Trots tvivelsamma uttalanden* lyckades bävrarna finna sig till rätta i den nya miljön och föröka sig. Till Värmland återkom bävern 1925 i augusti då två par utsläpptes i Stora Ullen i närheten av Hagfors.

Genom Arbmans förtjänst har ett märkligt flyttblock, en ovanlig stenformation vid Mörttjärn öster om Bäckalund, även kallad **Jättelyfta** efter en gammal sägen, blivit förklarad fridlyst.

Hans hembygdsintresse gjorde att han var en av stiftarna av Sunne Hembygdsförening. När föreningen bildades 1923 var han dess förste sekreterare.

Under andra världskriget engagerade han sig för Finlands sak och fick därför mottaga marskalk Mannerheims minnesmedalj.

Han var även ekonomiskt hjälpsam mot unga konstnärer genom att köpa deras alster. En sådan mycket lovande konstnär hette Gottfrid Reidner (1905–1931) och som verkade i Sunne på 1920-talet. Ett porträtt av Sven Arbman från 1927 är ett utmärkt prov på Reidners konstnärstalanger.

Det mest bestående minnet av adjunkt Sven Arbman är de väggmålningar han åstadkommit i sin bostad på Hälleberget i Häljeby. I det hus som färdigställdes 1921 har han med pensel överfört motiv från djur och natur på ett mästerligt sätt. Han har även låtit Gustav Frödings *Ett gammalt bergtroll* från en klipphylla spana ner över bygden. Sven Arbman avled på Bergskogs vårdhem 19 november 1977.

* Från zoologerna

Sven och Göran möblerar om inför fotograferingen av väggmålning inspirerad av Frödings dikt *Ett gammalt bergtroll*

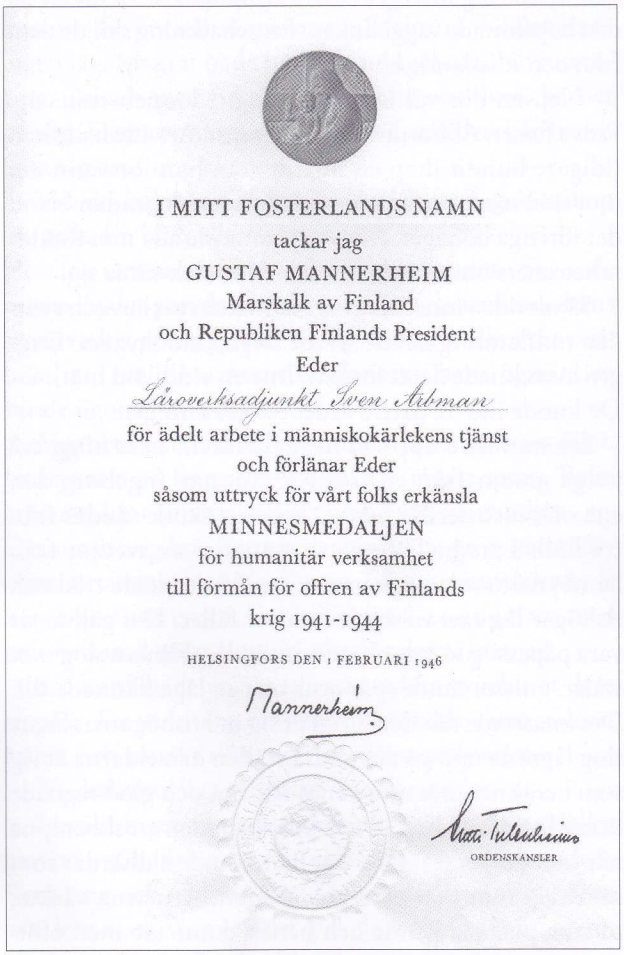

I MITT FOSTERLANDS NAMN
tackar jag
GUSTAF MANNERHEIM
Marskalk av Finland
och Republiken Finlands President
Eder
Läroverksadjunkt Sven Aibman
för ädelt arbete i människokärlekens tjänst
och förlänar Eder
såsom uttryck för vårt folks erkänsla
MINNESMEDALJEN
för humanitär verksamhet
till förmån för offren av Finlands
krig 1941-1944

HELSINGFORS DEN 1 FEBRUARI 1946

Mannerheim

ORDENSKANSLER

Minnesmedalj och tackbrev från Gustaf Mannerheim

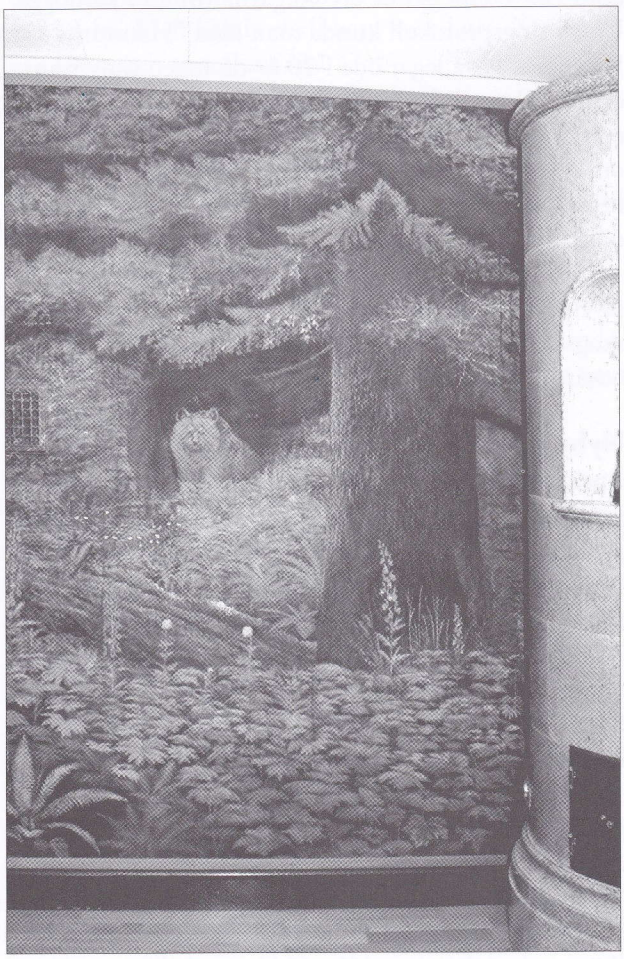

De flesta av målningarna sträcker sig från golv till tak

Stensjön

Ragnar Magnusson

De första som bröt mark i Stensjön var finnen Lars Larsson och hustrun Ingeborg år 1640. Enligt bygdeforskare Rickard Broman var Larsson , trots svensknamnet, finne. Han hade äktat en hemmansägardotter i Svensby V:a Ämtervik. Det var Svensby som tillsammans med Västansjö i Sunne ägde skogarna kring Stensjön. På svärfaderns mark fick de nu slå sig ner och börja uppodlingen. Annars skulle finnarna ha en s. k. torpesedel, utfärdad av landshövdingen och godkänd av häradsrätten och markägaren. Först därefter fick de bosätta i ödemarken. Oftast var det markägaren som var avog. Skogen hade inte något högre värde men det var myrslåter, nävertäckt, mullbetet liksom jakt och fiske som bönderna var måna om.

Ett hårt liv väntade nybyggarna. Bygga pörte, fälla skog som fick torka till nästa vår då svedjor brändes varpå svedjerågen såddes, Tre korn under näverskon. Hög avkastning, 80 ggr kornet vid gynnsam väderlek. Jorden var utsugen efter två år. Blev betesmark och ny svedja efter 20 år. Så stora arealer fordrades. Vid järnbrukens expansion förbjöds svedjandet delvis. Betrodda män skulle avsyna skogen och godkänna lämpliga ställen. Rottneros bruk förbrukade årligen 20 000 kbm kol. Detta gjorde att skogarna runtom kalhöggs. Ur ett tingsprotokoll kunde man läsa; "Hamrarna vid Rottneros hava legat öde i 20 år då ingen skog finnes därtill. Restriktionerna tvingade fram uppodlingar och de väldiga stenrösen som skymtar i skogen talar om enorm odlarmöda. Släkten växer och 1684 delades hemmanet. Fler finnar erhåller torpesedlar och nya torp odlas upp.

I Stensjöforsen bygger man den första kvarnen i slutet av 1600–talet Stensjön var på väg att bli en etablerad skogsby. Så här har jag tänkt att de första människornas bosättning i Stensjön gick till.

Nybyggarna

Aprildagen var varm och solen tog hårt på de snörester som bet sig kvar i dälderna. Smältvattnet gurglade och porlade i bäckravinerna och gyttjan bubblade mellan säterstigens slippriga spänger. Lars Larsson jämkade på ryggens enorma börda och vände sig mot hustrun:

– Vi behöver pusta ut lite. Han krängde av sig packningen och sjönk ner på ett vindfälle. Är du sliten Ingeborg? Han såg forskande på henne. Vi har nog halvannan timmes väg ännu.

– Jag klarar mej. Kon också. Hon stödde den tyngande näverkonten mot en stenbumling och grävde ner fingrarna i den magra fjällkons skalle. Det går.

När han arbetat vid stångjärnshamrarna i Frykforsen hette han Hakkarinnen och lärde sig svenskspråket. Prästen skrev in honom i kyrkboken med namnet Larsson när han blev måg hos bonden Erik Nilsson i Svensby. Det var inte vanligt att finnarna gifte in sig hos svenskbönderna men Lars var stark och arbetsvillig och godkändes av bonden. Det var på dennes skogslott i Stensjön de nu skulle slå sig ner och bryta mark. Året var 1640. Sommaren innan hade han fällt skogen för den första svedjan, timrat upp en enkel bostad och bundit ihop en flotte för fisket i sjön. En hård tid låg framför dem.

Svettiga och slitna hade de packat upp sina bördor och mättat sig med gröt och surmjölk. Nu vilade de på den hoptimrade väggbänken. En avbalkning skiljde dem från den idisslande kon.

– Nej, en bör väl komma igång. Mannen reste sig. Prova fisket. Abborrarna är i lektagen. Av vide hade han tidigare bundit ihop en mjärde som han försvann ner mot sjön med. Suckande städade hustrun undan bland det torftiga bohaget. Allt var så annorlunda mot föräldrahemmets ombonade tillvaro. Hon fick vänja sig.

Så var tiden inne. Högsommarnatten var ljus och rymden rödflammig när de styrde stegen mot hygget. Daggen avtecknade deras fotspår. Inte en vindfläkt märktes. De kunde inte få bättre väder för bränningen.

De stannade upp vid hyggeskanten. Lars högg två yviga grenar från en stor risgran, gav Ingeborg den ena och instruerade henne. Svedjan skulle tändas från tre håll. Lars hade upplevt mängder av svedjor från hembyn i Savolax och var erfaren. Soltorkade träd och rishögar låg i en väldig bråte över fället. Det gällde att vara påpasslig så inte skogen antändes. Flintan slog mot stålet, gnistor tände spånorna och en låga flämtade till. Det knastrade när den girigt åt sig in i rishögarna. Snart slog lågorna upp på två andra ställen och eldarna åt sig som beräknat inåt mot varandra. Sot och glöd regnade kring Ingeborg, hettan fick ansiktshuden att skrumpna när hon desperat jagade uppflammande eldhärdar som sökte sig mot den ohuggna skogen. Ärmarna värkte, törsten plågade henne och benen domnade men oförtrutet jagade hon vidare.

Framåt gryningen avtog elden, röken tätnade över svedjan och här och var glödde bränderna fortfarande. Uttröttad sträckte Ingeborg ut sig på marken och drack sig otörstig ur ämbaret Lars hämtat. Han strök henne varsamt över de sotiga kinderna.

– Vi klarade det. Du slet ont jäntan min, berömde han. Nu går vi hem och sover.

Med draglinor i en taggig granstock harvade de nästa dag svedjan. Sotsvettiga och flåsande darrade de av ansträngning när stockharvens pinnar blandade askan med jord. Svedjejord!

Varsamt löste Lars upp påsen med de dyrbara rågkornen. Med allvarlig min började han så ut de första kornen. Ingeborg iakttog honom. Der var som en helig ritual. Hon slöt händerna i bön. Bad om regn och värme som skulle få kornet att gro.

Efteråt bar Lars henne varsamt in i skogens skyddande dunkel där de möttes i ett ömsint famntag.
Sommardagarna ville inte räcka till. Skogen fälldes för en ny svedja. Myrslåtter och lövtäckt till kofoder. Fiske och jakt gav dem själva en nödtorftig kost. Långt in på natten bilade Lars timmer till en mänskligare bostad. Skydd mot vinterkylan. Fordrande var han husbonden, hustrun slet ont när väggarna skulle timras. Nöden hade ingen lag. Magrat hade hon gjort, Ingeborg, blivit senigare. Orkade mer. Än så länge. För nu var första barnet på väg. Deras herdestund efter svedjesådden bar frukt. Lars såg ömsint på henne.

– Vila dej Ingeborg. Vi har hunnit långt i dag. Rör ihop lite gröt. En blir orkeslös utan mat.
Hon log tacksamt. Han var snäll husbonden. Skonade henne. Själv sparade han sig inte. Hon betraktade hans massiva kroppsbyggnad. Senig, knuten. Tycktes outtröttlig. Den blåa, intensiva glansen i hans ögon. Det var de ögonen hon fallit för.

Vattnet kokade och hon rörde ner det grova mjölet. Utdrygat med finmalen mossa. De måste spara. Baka bröd av sådor och bark. Först nästa höst gav svedjan råg. Den artade sig bra. Bredde ut sig som en grön matta där korna betade av de späda skotten. För sina sista daler hade Lars köpt ännu en ko. Det behövdes. Den andra var med kalv och stod snart i sin. Mjölet var det värre med.

Bröderna hade grinat illa när fadern stuckit åt dem en påse. De var måna om arvet. Lars hade varsnat deras miner och sturskt slängt ett rävskinn på bordet.

– Vi skall inte ligga till last, hade han fräst.

I kvällningen vittjade de fiskedonen. Älvens laxfällor gav två rejäla öringar och mjärdarna en stäva småfisk. Rensning och nedsaltning. De log mot varandra. Sjön gav dem mat. Även om det gick hårt åt saltpåsen. Deras överlevnad hängde på saltkornen.

Lars hade bundit ihop en smäcker bår och nästa morgon gav de sig iväg för att hämta hem myrslåttern. Vädret hade varit gynnsamt, starrgräset var torrt och lätthanterligt även om Ingeborg flämtade av ansträngning ute på de tunggådda myrarna. Vid middagstid hade de fått ihop en imponerande hög av örtdoftande myrgräs och husbonden flåsade förnöjt.

– Innan kvällen ska vi kanhända ha vinterfoder tillräckligt. På Stormyren har vi åtskilliga bördor att hämta. Orkar du? Han såg bekymrat på hennes putande mage. Hon nickade jakande. Hon hade återhämtat sig under middagsvilan.

De stannade lamslagna upp. Hässjestängerna gapade tomma. Lars blev grym i ansiktet och viftade förbittrat norröver.

– Satans Sälsjöfinnar! De som menade att myren låg på deras ägor när vi skar gräset. Fast jag visade dem rågången! Detta skall stå dem dyrt!

Redan tjugo år tidigare hade första finnen, Härkinen, börjat bryta mark i Sälsjön, halvmilen norr om Stensjön. Hade rykte om sig som vrång och trätgirig. Tydligen såg han Stensjöns nybyggare som inkräktare.

– Att skicka länsman på honom är inte lönt. Den saten svär sej fri. Men betala skall han, svor Lars. Nu får vi repa löv resten av sommaren!

Vintern blev hård. Kall och snörik. Den nya bostaden var vältimrad och gav skydd men fisket och jakten slog fel. Lars pulsade omkring i skogen men fick sällan bruka armborstet. Det tog hårt på matförrådet. Saltfisken och torrköttet. Kofodret krympte och blandades upp med granris och mjölken sinade. Kläderna hängde pösiga på deras magra kroppar. De svalt! Vid jul hade svärfadern kommit skidande med en mjölpåse, allt han kunde undvara. Soppan de sjöd på mossa och lövknopp gav ringa näring. Skulle de tvingas slakta kon?

En afton hade Lars med ett desperat uttryck snört på sig skidorna och försvunnit utan ett ord. Fram mot natten var han tillbaks och slängde en kornpåse på bordet.

– Fått betalt för myrhöet, sa han korthugget. Ta fram handkvarnen! Hans isiga ansikte avhöll henne från frågor.

Några dagar senare prickade han två tjädertuppar och det kom sovel på bordet. När sen orrleken började var de räddade.

En aprilafton hängde Ingeborg på dörrslån och ropade med en flämtning:

– Det är dags nu, hämta FinnHilka! Hon höll sig stönande över den putande magen.

Skidorna fräste fram över den hårdfrusna snön. Måtte nu trollpackan vara hemma! Jo, trollpacka skälldes hon för. Fast en tillgång var hon vid barnfödslar.

Med åkermarken skogplanterad väntar gårdarna Där Upp och Där Väst på den slutliga förgängelsen.

Hon stod redan på skidorna när han flåsande och svettig nådde hennes fallfärdiga pörte.

– Jag kände att du var på väg. Hennes rynkiga ansikte drogs till ett tandlöst leende. Det kommer att gå bra, tillade hon lugnande.

Det blev en pojke. Faderns ögon. Intensivt blå. Ingeborg betraktade honom förnöjt. Mannen hade varsamt smekt hennes kinder. Hon skulle vila nu, FinnHilka stannade några dagar som hjälp.

En majdag steg länsman myndigt av hästen. Hälsade med ämbetsansiktet lagt i bistra veck.

– Det försvann korn ur Sälsjöfinnen uppbrutna bod i vårvinter. Någon mötte dej samma kväll med en säck på ryggen. Erkänner du? Länsman blängde uppfordrande.

– Nej! Kornsäcken var betald! Lars stirrade styvsint tillbaks.

– Jaha, ja du får svara för det här vid vårtinget. Hämtning om du inte infinner dej frivilligt.

Det var trångt och varmt i rättsalen. Det gick sakta, munhuggning och beskyllningar. Lars svettades i sina otympliga kläder. Så kom då hans mål upp. Sälsjöfinnen vittnade om den uppbrutna boden. Grannen hur han mötte Lars och följt skidspåren bakåt mot förrådsboden.

Lars försvarade sig med att rågen varit ersättning för höet Sälsjöfinnen stulit. Denne nekade.

– Höet har väl blåst av slanorna. Det var ju några stormdagar, sa han och glodde fräckt.

Lars hade inga bevis och domen föll. Han hade stulit en skäppa råg och då värdet översteg en halv mark silvermynt skulle dådet pliktas med döden. Domen underställdes dock hovrättens prövning.

Lars kvarhölls i häktet, rädd och orolig. Hur skulle Ingeborg klara skötseln därhemma? Om han nu... Björn i Hån, nämndemannen, hade tröstat honom. Hovrätten brukade mildra.

Så kom då äntligen domen: Han var benådad! Men dryga böter skulle betalas.

Ingeborg hade haft hjälp av Finn–Hilka, mjärdarna och laxfällorna hade gett riklig fångst och kaggar med

nedsaltad fisk vittnade om deras möda. Rovor var sådda och av det yppiga skogsbetet gav korna fet mjölk. Hans kvinna hade inte svikit! Värre skulle det bli med böterna. Fast Björn i Hån hade gett löfte om lån i utbyte mot skinn. Jo, han var rejäl, Hånsjöbonden! Borta vid Baksjön hade Lars spårat en björnbamsing flera gånger. Fick han honom bara inom räckhåll för armborstet så..!

På svedjan hade stråna styvnat och axen bugade fullmatade. Lars hade provtuggat några korn och hans kantiga ansikte lyste tillfredställt. Det var skördedags! Före tinget hade han hunnit timra upp en ria och nu skulle den komma till pass

På kvällen vässade han skärorna målmedvetet, provade skärpan och räckte den ena till hustrun:

– I morgon du, vår första svedja! God växtlighet. Herren har varit oss nådig. Han tog varligt hennes hand och fick ett ljust leende som svar.

Lars arbetade snabbt och invant. Det vassa stålet fräste genom stråna. Ingegerd hade inte vanan men händerna arbetade rappt. Frodiga nekar samlades bakom dem. Morgonsolen värmde deras ryggar och svettiga ansikten. Vid svedjekanten sov lillpojken tryggt i sin spånkorg.

När solen stod som högst lassade de kärvarna på höbåren och travade upp dem i rian. Lars hämtade friskt vatten och Ingegerd kokade den hårda fasta gröten som de vant doppade i det syrliga lingonmoset. Lillpojken vaknade gnyende och modern la honom till bröstet och han sög och smackade förnöjt. Mannen betraktade kvinnan och barnet med andakt. Hans familj! Sommaren hade fyllt deras matförråd, fisk, snarad fågel och fet mjölk hade gett dem muskler och hull. Hustruns bröst välvde sig fasta och yppiga och hans blick blev sinnlig när hon log inbjudande mot honom. Han hade en vacker kvinna! Nä, inga dumheter nu, en hård eftermiddag återstod.

I kvällningen hade de dragit djupa gator i svedjan när de svettiga rätade på sina ryggar. Ändå var inte svedjan ens halvskuren. En god skörd. I vinter skulle de inte behöva blanda bark i mjölet!

Upprymda stuvade de in sista bördan. Skrattade och nojsade. Kände ingen trötthet. Det var skumt inne i rian och varligt drog Lars till sig hustrun, lyfte upp henne på en prasslade kärvhög och hon lät det villigt ske. Drog honom ömsint till sig och med växande åtrå förenades de i ett hetsigt famntag.

Deras första skördedag var fullbordad! Länge, länge bar de den med sig i sina sinnen. ☙

Jöns Persson – en man med märkvärdig förmåga

Arne Linnarud

När jag var barn hörde jag ibland från anhöriga och grannar talas om min mormors farfar Jöns Persson eller Jöns på Tômta som han förmodligen omnämndes då och hans märkvärdiga förmåga att förutsäga när någon skulle dö.

En berättelse som fastnat i mitt minne rörde en gård där både fadern och sonen hade samma namn. Jöns nämnde att det skulle snart bli dödsfall i gården. Grannskapet förundrades och kommenterade att han inte visat några tecken på sjukdom.

– Det är inte den äldre utan den yngre, blev det chockerande svaret. Inte långt därefter blev sonen hastigt sjuk och dog.

Det hände att Jöns fick frågan hur han kunde veta det som han talade om.

– Det säger jag inte ens till min egen hustru, blev svaret.

Jöns förutsade också sin egen död. Laga skifte pågick och i det skulle Tômta flyttas till Nerer Änga. Hela tiden gick han och mumlade om att han aldrig skulle komma till det nya stället. Grannarna kommenterade att för en gångs skull måste han ha misstagit sig, för flyttningen hade kommit så långt att man höll på att riva de gamla husen för att bygga upp dem vid Nerer Änga. Plötsligt en dag ramlade en stock ner och slog ihjäl Jöns.
I dödboken kan man läsa följande:

1858 Febr. 15
h. Egaren Jöns Persson Höjen
ihjelslagen af en bjelke 71 år 4 mån
begr 28 febr.

Fryksdalsord:
Pôsrôten
Vad heter det på svenska?
Svar: Genomrutten

Johan Dalgren

Sven Ceder

Kring förra sekelskiftet fanns i Sunne en inflytelserik person vid namn Johan Dalgren. Han var kronolänsman i Nedre Fryksdals Östra distrikt med allt vad det innebar av åliggande som lagens företrädare. Han var född i Kvarntorp i Östra Ämtervik. I David Myreheds bok *Glimtar från bygden kring Fryksdalens domkyrka* har det antytts att han rent av var Selma Lagerlöfs ungdomssvärmeri.

Efter att ha genomgått Sunne och Östra Ämterviks Högre Folkskola var han en tid regementsvolontär och hade 1875 avancerat till sergeant. Han återvände sedan till Sunne och fick anställning på kronolänsmanskontoret.

Utöver tjänsten som kronolänsman var han anlitad av dåtidens Sunne Sparbank. Efter att ha varit biträdande räkenskapsförare sedan 1882 upprätthöll han tjänsten som räkenskapsförare under tiden 4/12 1890–31/12 1921. Under hela den tiden hade sparbanken sina lokaler i den byggnad, som revs vintern 1955–56 och där nu kommunalhuset ligger.

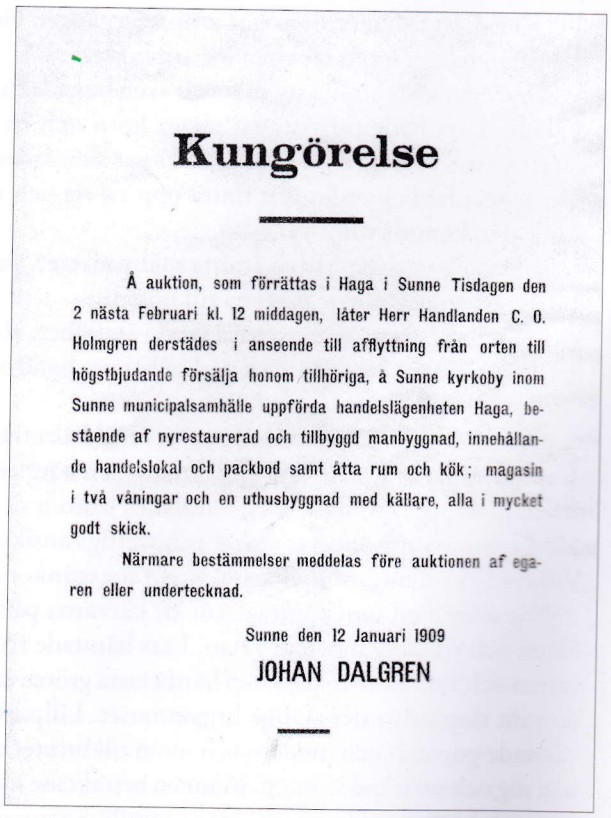

Kungörelse

Å auktion, som förrättas i Haga i Sunne Tisdagen den 2 nästa Februari kl. 12 middagen, låter Herr Handlanden C. O. Holmgren derstädes i anseende till affryttning från orten till högstbjudande försälja honom tillhöriga, å Sunne kyrkoby inom Sunne municipalsamhälle uppförda handelslägenheten Haga, bestående af nyrestaurerad och tillbyggd manbyggnad, innehållande handelslokal och packbod samt åtta rum och kök; magasin i två våningar och en uthusbyggnad med källare, alla i mycket godt skick.

Närmare bestämmelser meddelas före auktionen af egaren eller undertecknad.

Sunne den 12 Januari 1909

JOHAN DALGREN

Vid den rivningen påträffades en mängd handlingar från Dalgrens verksamhet både som länsman och räkenskapsförare för Sunne Sparbank. Dessa arkivhandlingar överlämnades till Sunne Hembygdsförening, som givit mig i uppdrag att botanisera i materialet. Eftersom en del händelser eller ärenden som passerat genom länsman Dalgrens hantering kan vara värda att lyftas fram ur arkivets gömmor har jag tänkt att genom bland annat Sunne-Bygden publicera ett och annat. Först ut är:

Auktionen på handelslägenheten Haga

För 100 år sedan hölls denna auktion enligt vidstående kungörelse. Enligt vid auktionen upplästa villkor skulle köpesumman betalas genom: "1. Handpenning med 1 000 kr, 2. Den 1 nästa maj 3 000 kr och 3. Den 1 därpå följande augusti återstoden av köpesumman". Efter utrop stannade det högsta anbudet på 7 500 kr, som genom klubbslag fastställdes. "Efter en stunds betänkande förklarade Holmgren (säljaren) att det afgivna anbudet inte kunde antagas hvilket för de närvarande tillkännagafs". Så slutade alltså 1909 års auktion på Haga.

Huden blir fin,
mjuk och smidig av TOPIOL.
Behaglig, dryg, billig, pålitlig.

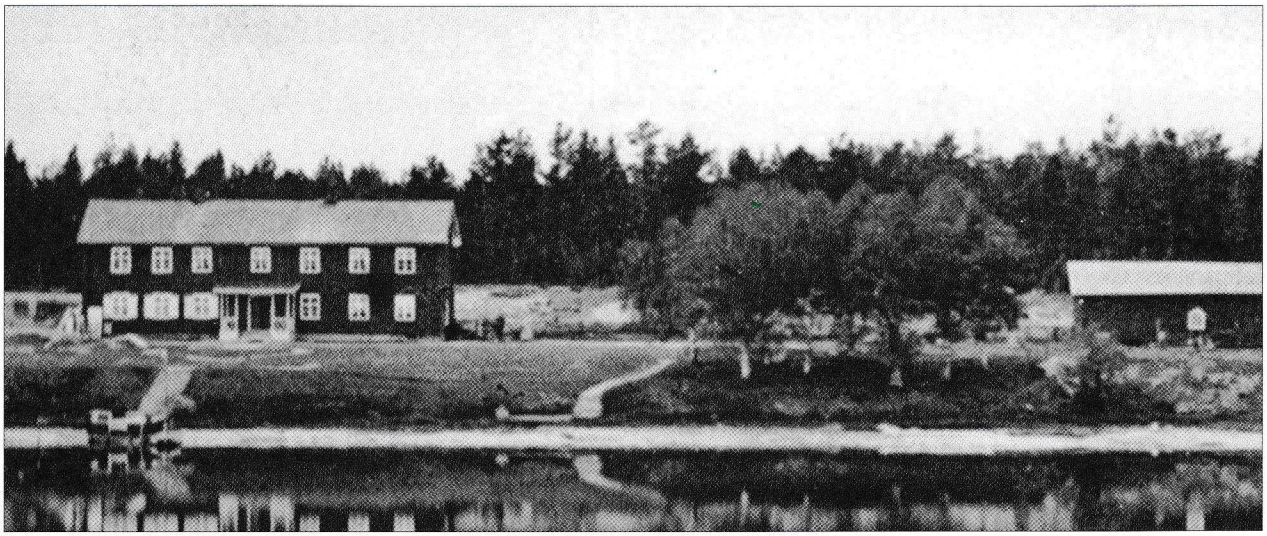

Ritzmans servering i Gräsmark

Pia Eriksson Bräcka

Uddemostrand i Gräsmark nuvarande byggnad byggd 1897 efter branden 1896. Enligt *Svenska Gods och Gårdar* 1962, var det 32 ha, 4,5 åker och 27,5 skog. Till släkten 1904 då Frans och Hanna Nord köpte av Karl Andersson. Dottern Anna-Greta, gift med Folke Ritzman, köpte 1945.

Ny fasadtegelvilla byggdes 1966, då blev det äldre huset tomt och då kom funderingar på att börja med serverings verksamhet. Innan det var klart att ta i bruk kokades och serverades det i den nya villan, nere i gillestugan. Ibland vid större tillställningar kanske Ritzmans fick låna dukar och annat som kunde fattas, för att de skulle kunna ordna kalas. Det här var bara en kort period innan huset och investeringar, hade gjorts för att kunna börja med servering och värdshusverksamhet.

Anna-Greta och Folke började 1968 och höll på i 12 år, då även med hjälp av Johnny och Birgit. 1 juli 1981 tog de över och har alltså haft servering vid både glädje och sorg.

Ett säkert kort var alltid Mors dag, då skulle många ut och äta och fira mor. Säg den som inte har ätit julbord när Ritzmans, det är inte många. Julbord äter man ett år här, nästa år äter man där. Men Ritzmans hade sina många trogna gäster. De var framförallt kända för sin sötost, sina goda krustader och goda grahamsbullar. Och man visste att det var hemlagat, för det ska det vara på ett riktigt julbord.

Även en TV-inspelning har ägt rum, i trädgården, när en vigsel ägde rum. Sedan mat och förtäring inne när Ritzmans. Det var när det gjordes TV om *Maria och kärleken*. Värdshuset har inte direkt haft någon känning av lågkonjunktur, livet går sin gilla gång, och var sak har sin tid.

Mycket folk har ju passerat Ritzmans genom tiderna, och Johnny och Birgit har sett många generationer växa upp och även fått följa med till den sista vilan. Ibland någon äldre granne och vän, ibland en ungdom som alldeles för tidigt har ryckts bort.

Johnny fyllde 70 år hösten 2009, och med nya regler om kassaapparater kändes det rätt i tiden att avsluta verksamheten. Det har ju även blivit svårare att få tag på råvaror till olika traditionella maträtter, som ska vara på ett julbord. Bergqvist i Torsby var till stor hjälp, när bl. a. en slaksida till rullkorv behövdes.

Johnny och Birgit har två flickor, Kerstin och Annika. Det är Annika som ska flytta in där det förut var värdshus. Det mesta som Johnny och Birgit använde i sin verksamhet har en ung Gettjärning, Per Larsson, köpt för att kunna starta cateringfirma i Gettjärn med omnejd.

Något som Birgit och Johnny har satt värde på, är att de har fått vara friska. Det är det mest värdefulla för att kunna driva ett eget företag. Framförallt Birgits stora intresse är barnbarn och trädgårdsarbete. Hon har 15 olika arter med vitsippor och även flera backsippor, i sin trädgård.

Julen 2010 blir det nog ett privat julbord inne hos Annika! Tack för att jag fick komma till er och ställa frågor.

Borgeby Blåbandförenings uppgång och fall

Bernt Jansson

Den 17 maj 1928 bildades Borgeby Blåbandförening (en nykterhetsbunden rörelse på kristen grund). Inspektör var troligen läraren Johan Ramström från Ingmår och han deltog vid första mötet för att berätta om rörelsens syfte. I den första styrelsen ingick David Jansson, Fritz Olsson, Karl Larsson, Elvira Åhlin, Axel Bengtsson, Ellen Jansson och Hanna Kristensson. Inträdesavgiften bestämdes till 50 öre och märken (att sätta på blusen eller i knapphålet) skulle tillhandahållas för en kostnad av 10 öre. Möten skulle hållas första söndagen i varje månad. Föreningen hade som mest ett 40-tal medlemmar i varierande ålder runt 20.

Det var till att börja med ett ambitiöst program. Först skulle en basar (en festlig tillställning med försäljning och olika andra aktiviteter) anordnas i Borgeby skola. Här ingick bl. a. skjutbana, gissningstävlan, teater, kafé, konditori och fiskdamm. Bakningen skulle de kvinnliga medlemmarna sköta om. Frida Bengtsson (som nu bor i Stockholm och är 102 år) skulle skaffa en docka som pris till gissningstävlan samt ha hand om teateraktiviteten. Den första basaren blev tydligen lyckad och nettobehållningen blev 100 kr. Därför beslöt man om en ny basar strax före jul samma år (1928). Här är arbetsfördelningen enligt protokollsboken: För konditoriet – Birgit Pettersson och Berta Forsberg, för kaféet - Elvira Åhlin, Signe Larsson och Ester Larsson, för smörgåsförsäljningen – Ellen Olsson, för fiskdammen – Hedvig Myrén, Erik Olsson och Gustaf Larsson. Gissningstävlan gällde "en med ärtor fylld och förseglad flaska" och till att förestå detta utsågs Viktor Myrén. Vinsten var 3–4 kr. Ett "postkontor" skulle förestås av Ellen Jansson och Sigrid Olsson. Inträde till teaterpjäsen kostade 50 öre för vuxna och 25 öre för barn.

Nya medlemmar tillkom men flera avskiljdes "på grund av löftesbrott" – det räckte med att man drack en öl eller tog sig en sup. Det förekom mycket sång och musik – en blandad kör hade bildats och sångböcker inköptes.

År 1929 planerades en kurs för medlemmarna. Herr Bolander från Karlstad skulle vara föreläsare. Men tydligen fanns inte pengar till föreläsarens arvode. Kursen blev inställd och det var en stor besvikelse för många. Vid årets slut hade antalet medlemmar sjunkit till 23 – en del därför att de flyttat. På årsmötet i januari 1930 beslöts att föreningen skulle upphöra "på grund av det dåliga intresset både från medlemmarna och den högre ledningen". Viktor Myrén och Gustaf Larsson reserverade sig. Sekreteraren Fritz Olsson sammanfattar i protokollet: "...kostnaden visade sig vara för stor för vår unga förening då dess ekonomi ej tillät så dyra föredragshållare, kursen måste därför inställas och med detta förlamades hela intresset för föreningen som nu fattat detta beslut".

Källor: Protokollsbok för Borgeby Blåbandförening samt medlemsmatrikel

Detta och annat från Borgeby kommer att kunna läsas i den bok som kommer att ges ut om Södra Borgeby och Pålsby hemman.

Hembygdsgårdens hustomte och allt i allo

Ja, så kan man sammanfatta några ord om Bror Bergfeldt, kunnig i allt och framsynt, i allt som behöver göras och tittas till på hembygdsgården.

Under den tid som Bror så gott som dagligen verkat på hembygdsgården har han uträttat mycket i det tysta som har så stort värde. För att allt ska flyta och se vårdat ut. Till detta är Bror en synnerligen trevlig person och lättsam i sitt väsen, en person som är allas vän.

Vad Bror skulle uppskatta är om han någon gång fick lite hjälp med diverse sysslor på hembygdsgården. Så Du som känner för att hjälpa Bror, hör av dig till hembygdsgården, och drick en kopp kaffe under trevliga former. Slutligen ett stort tack Bror för det du uträttar det har oerhört stort värde!

Du som vill hjälpa till ring: 0565-101 20

En sorglig tilldragelse i Södra Borgeby

Insänd artikel till Wermlands läns tidning 11/1 1873 förmedlad av Bernt Jansson

Sunne i januari 1873

En sorglig tilldragelse timade här strax före jul, i det hemmansegaren Jon Persson i Södra Borgeby, under rätt ruskiga omständigheter, ljöt döden. Jon Persson som ägde hälften i Sunne Bryggeri, beläget ¼ mil från hans hem, begaf sig åkande dit en morgon. Der infann sig ock en annan person som medhavde spirituosa i afsigt att "traktera gubben", för att under kalaset få på kredit handla en häst av honom. Hur der pokulerades, blef Jon Persson icke förrän på qvällen tillreds att, åkande efter en ung yster häst, och i ingalunda nyktert tillstånd, begifva sig på hemfärden.

Han åtföljdes af en person som lofvade att ordentligt föra gubben till hemmet, men som Jon Persson tycktes reda sig bra sjelf, lämnade personen i fråga honom ett par hundra alnar från den byggnad där J.P. bodde. Och kort därefter timade olyckshändelsen. Hur vid densamma tillgått, känner man icke, ty då en af Jon Persons drängar, uppmärksammad af hästens gnäggande, begaf sig ut för att efterse, hvad som var å färde, fann han, strax inom inkörsporten till gården, Jon Persson ligga illa sönderslagen i hufvudet, samt utan tecken till lif, hafvande öfver sig först porten, som var ryckt af krokarna, och derofvanpå hästen och åkdonet kullstielpt. Jon Persson, enkling och barnlös, var en förmögen man, ehuru hans fömögenhet på de senare åren icke så obetydligt hopsmält. Hur mycket han vid sin död egde, vet man icke ännu, men då hans hustru för några år sedan dog, erbjöd han hennes arfvingar 30 000 Rd för deras 1/3 i boet.

Vi nämna detta därföre, att Jon Persson var en man, som sjelf arbetat sig fram i verlden.. Med undantag av några tusen riksdaler, som hans hustru egde, hade han aldrig ärft någon. Han började sin bana som dränggosse åt den s. k. Rik-Ola på Gylleby, hvilken han under många somrar åtföljt på odlingsarbete, mest i Upland, tills han af sina löner kunnat hopspara så mycket att han sjelf kunde blifva plöjare. Genom sådant arbete, samt genom hästhandel samlade Jon Persson sin förmögenhet. Som han var oäkta född, har man ännu icke klart, om hans halfsyskon skola få ärfva honom, eller om hans kvarlåtenskap skola blifva danaarv, ty något testamente hade han icke upprättat. Jon Persson var vid sin död närmare 80 år.

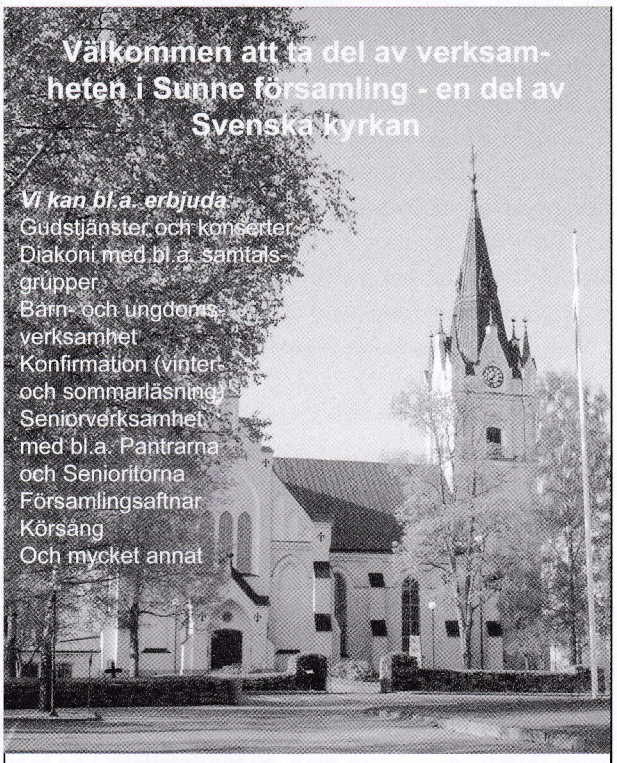

Sunne församling
tel. 0565-68 85 50
www.svenskakyrkan.se/sunne
Svenska kyrkan

Håkan i Boberg och en släktlinje från honom

David Myrehed text och foto

Det nybildade hemmanet Bobergs förste ägare och husbonde har rönt viss uppmärksamhet av oss som släktforskat bland 1600-talets människor. Eftersom jag delar denne anfader med många ortsbor vill jag presentera honom och en släktlinje fram till folket på gården Där Öst i Boberg på 1800-talet.

I slutet av 1500-talet levde i Gettjärns hemman en av mina förfäder med sin familj. Han var bonde och hette Arvid. Honom känner vi bara till förnamnet, men hans son Håkan Arvidsson har vi desto bättre kännedom om. I domboken för Fryksdals härad finns en hel del att läsa om honom. Även en syster, Kerstin Arvidsdotter och en bror, Per Arvidsson omnämns. Det är bl.a. genom sådana dokument jag har skaffat mig kännedom om den gamla släkten. I synnerhet Håkan förekom ofta i tingsprotokollen.

Det finns inga födelse- eller dödsdata att hitta om dessa äldsta släktingar. Håkan kan antas vara född omkring hundra år innan kyrkobokföringen började fungera. Han tycks ha levat till mitten av 1600-talet.

Gettjärns hemman omfattade från början även Boberg. Det blev tydligen vår gode Håkan som kom att ändra på detta. De första uppgifterna om honom ger vid handen att han bodde i Boberg 1622. Då bör han ha löst ut syskon eller andra släktingar för att komma över jord. Detta krävde då som nu ekonomiska resurser. Han hade nog då sedan länge varit gift med sin första hustru, som var från Kolstakan (Kolstad) i Gunnarskog. Om den jord makarna sålde där bråkade en del ättlingar i bortåt hundra år framåt. Hustruns namn är okänt.

Även om det på 1500-talet fanns någon boplats i den del av Gettjärn som sedan avstyckades får man nog se Håkan Arvidsson som skaparen av det nya lilla hemmanet Boberg. Håkans hem låg antagligen en bit sydväst om nuvarande Där Väst. När denna senare byggnad har uppförts är okänt. När fastebrevet kom 1634 skattades gården som 1/8 hemman enligt domboken. (Emellertid har Geometriska Jordeboken från 1645 uppgiften 1/3 hemman.) Att Håkan var ensam ägare är helt klart. 1634 var Håkan redan omgift. Hans nya hustru hette Sigrid Bryngelsdotter.

Vi kan läsa i protokollen från höstinget 1647 om drängen Arvid Håkansson från Boberg - sannolikt Håkans son. Denne hade lämnat sin tjänst hos fältväbeln Anders Olsson i Vitteby i förtid. Han dömdes att återbetala sin husbonde hela årslegan. Ganska oskickligt, kan man tycka.

Två söner till Håkan är omnämnda – Arvid och Sven. Vem av dem som är äldre framgår inte. Sven har i alla fall

Där Väst i Boberg

fört ägartraditionen vidare på gården som vi sedan skall se. För detta krävdes betydande arvsrätt. Han bör sålunda ha varit son till Håkans första hustru, som hade arv från Kolstakan. Emellertid kallas hans son, Håkan, "sonbarn" av Sigrid Bryngelsdotter, som vi kan läsa så småningom.

Om Sven Håkansson vet vi inte mycket. Hans hustru hette Ingiel Johansdotter och var från Berga. Sven levde i skuggan av - som det ser ut - en dominerande far. Han har dött relativt ung. Om han ens överlevde fadern är oklart. Ingiel var på 1660-talet omgift med Måns Bryngelsson som benämns styvfar till Håkan Svensson. I åtskilliga år var sedan Måns styvsonens förmyndare och husbonde i Boberg.

Innan vi går vidare i Bobergssläktens historia är det på sin plats att ägna vår uppmärksamhet åt de uppgifter vi har tillgång till ur den gamle Håkan Arvidssons liv.

Om vi läser domboksanteckningarna är vårt tidigaste möte med Håkan då han 1622 får böta 6 mk(marker) för att han slagit Olof i Näs med en yxhammare. 1628 bötar han 3 mk för att han försummat en uppbördsstämma. Vid höstinget 1629 bötfälls han för intrång på grannens äng. Dessa första intryck liksom en del av dem jag tänker förmedla i fortsättningen ger lätt en bild av en mindre sympatisk man. Vi får emellertid ha klart för oss att man på hans tid tycks ha löst många tvister på annat sätt än nu.

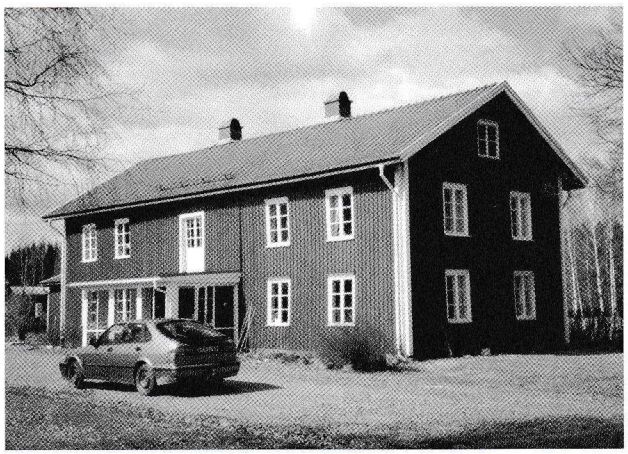

Där Öst i Boberg

sina kusiner Håkan Svensson samt Elin och Ingeborg Svensdöttrar med krav om ersättning. Med fog eller ej avslår rätten yrkandet. Motiveringen är att arvet efter Håkan i Boberg redan delats av parternas föräldrar.

Vi är framme vid 1707. En höstsöndag har Håkan Svensson under predikotid "bärgat något hö". Han fick böta hela 40 mk silvermynt. Hälften gick till kyrkan och hälften till de fattiga. Håkan Svenssons hustru hette Kirstin Svensdotter. Hon dog 1717 eller -18.

År 1721 förekom sonen Olof Håkansson i domboken. Hans far Håkan anges då som "salig" – var alltså avliden. Olof föddes 1689, hans hustru, Kierstin Svensdotter 1683. Hon hette alltså lika som svärmodern.

En son till Olof och Kierstin, Sven Olsson föddes 1728. Han blev nästa ägare på gården. Sven gifte sig med Cherstin Jonsdotter, född 1742 i Getnäs. Cherstins far Jon Andersson uppges vara född i Finland – ett finskt inslag bland generna!

Svens och Cherstins son Nils Svensson blev den siste av mina anfäder som föddes Där Väst. Det skedde 1779. Nils hustru hette Katharina Jönsdotter och var född 1782. 1808 skedde ett skifte av hela hemmanet mellan Nils Svensson och övriga familjen Där Väst. Nils och Katharina byggde upp ett nytt hem som kallas Där Öst i Boberg. Med säkerhet kan vi inte veta huruvida där fanns något slag av bostad förut. Nu ägde de halva Boberg.

Sitt nya hem prydde de unga makarna med vackra målningar, utförda av Anders Dahlström år 1818. I Hagen i Hägerud och Där Nol i Östra Ingersby finns också målningar av samme konstnär. Målningarna från Boberg finns numera Där Sy i Hälserud. Det var i nedre våningen Där Öst som dessa fanns. De är avbildade i boken *Axel Jansson, Hälserud – Minnen* av Lars Wennberg.

I övre våningen Där Öst fanns äldre målningar. Om de hade målats 1808 eller om de kan vara från någon äldre byggnad är oklart. De skall vara utförda av den s.k. "Sunnemålaren" – en okänd konstnär. Målningarna finns nu på Värmlands museum. En målning föreställande Sunne kyrka finns i kopia just i Sunne kyrka.

Min släktgren lämnade Boberg med nästa generation. Nils och Katharinas son Jöns Nilsson, född 1820 hamnade så småningom "När Bubergern" i Gjutaregården.

Källor:

Gunnar Almqvist:
Sammandrag av Fryksdals härads domböcker
Sunne församlingsböcker

Kisamors giktmedel.

120 gram Kvesved-stänglar, 80 gram Fläderblommor, 53 gram Sennetsblad, 80 gram Trifolium, 120 gram Tallstrunt, 213 gram Svarta vinbärsblad och 213 gram Pepparrot kokas i 21 liter vatten tills endast hälften återstår. Detta kontrolleras lättast, om man först lägger alla de torra ingredienserna i en kittel, fyller på 10 $^1/_2$ liter vatten och därpå noggrannt mäter med en trästicka, hur högt det står. Härpå islås de resterande 10 $^1/_2$ liter vatten och alltsamman kokas så länge, att man ej

Att borttaga kartnaglar.

Nageln smörjes ett par gånger om dagen med matolja, hvilken om en stund aftorkas. På 3 à 4 veckor bör nageln genom detta enkla medel vara återställd.

Att färska upp kött.

Kött som håller på att bli »ankommet» uppfriskas betydligt, om man öfver natten ställer ut det i fria luften på någon sval plats.

Vi läser vidare och finner att Håkan på samma ting tillåter sina syskon att lösa hans lott i Gettjärn. Han åläggs vid tinget 1632 att gödsla jord som tilldelats hans bror Per Arvidsson i Gettjärn vid arvsskiftet efter deras far. Dessa två senare ärenden är av en art som man oftast stöter på i de gamla protokollen. Det rör sig om praktiska göromål som man inte tycks ha lyckats komma överens om utan att dra dem inför tinget. Men i stor utsträckning rör det sig om egendomsaffärer och ren myndighetsutövning. Håkans ärenden i tinget gäller förstås också sådant men jag skall här redovisa en del uppgifter om hans påstådda beteende som ibland är rätt besynnerligt.

På höstting et 1634 fick Håkan börja med att böta för oljud vid tinget! Nästa ärende som ropades på gällde också honom men var av mycket allvarligare slag. Det handlade om en beskyllning från hans hustru Sigrid Bryngelsdotter för hor med första hustruns syster. Lars i Västerrottna intygade emellertid att han varit i sällskap med Håkan den kväll det skulle ha skett. Sigrid bötfälldes och varnades för dylika beskyllningar, vid risk att hon eljest förverkade sin tredning (tredjedel) i boet till mannen och barnen.

Sigrids beskyllning mot sin man framstår ju som synnerligen allvarlig då man betänker att den tidens lag inneburit dödsstraff vid en fällande dom. Det verkar ha varit i desperation som hustrun tagit detta drastiska steg. Hon borde ju varit medveten om att hon skulle förlora målet, då bevisen måste vara mycket starka i ett sådant sammanhang. Man kan ju undra hur stämningen var i det bobergska hemmet!

På samma ting påstås att Håkan försummat vägröjning. 1637 får han böta 3 mk för att han kallat Ingiel i Portnär lappekäring.

Kerstin Arvidsdotter i Gettjärn och brodern Håkan i Boberg bötfälldes 1646 för åverkan på varandras mark, Håkan dessutom för att han slagit henne med ett spö.

Hösten 1648 bötade Håkan för att han slagit Måns Elofsson i Gettjärn i huvudet med en yxa. Tre år senare meddelas att Håkan har tillgripit Jöns Olofssons i Backetorp revar och krok, som denne haft tillstånd att lägga ut på Måns Elofssons fiskevatten. Förövaren trodde väl det var Måns fiskeredskap!

Detta är det sista livstecknet från Håkan Arvidsson. Ett par år tidigare hade han upplåtit brukningsrätten av sin jord i Gettjärn till en granne - dock inte till sin måg Erik Larsson! (Släkten är ju värst!)

Man får onekligen intrycket att Håkan i Boberg var en rå och hänsynslös man. Emellertid torde han väl också ha sysslat med mera konstruktiva ting än vad jag här har återgivit. Han tycks ju ha lyckats uträtta en hel del. Sådant borde inte ha varit möjligt utan ett visst samarbete åt något håll. Nådde han resultat trots eller tack vare sitt beteende? I varje fall är det bara att konstatera att han lämnade efter sig till ättlingarna en präktig gård som han började lägga en stadig grund till för 400 år sedan.

När Håkan lämnade jordelivet kan vi inte med någon noggrannhet fastslå. Men under förra hälften av 1660-talet delades tydligen arvet efter honom, och särskilt den omnämnde Erik i Gettjärn förekommer i protokollen. Lite senare kan vi läsa att Håkans änka Sigrid och hennes sonbarn (torde vara Håkan Svensson) har förlikts med hennes styvdotters man Erik Larsson i Gettjärn om brukningen av jorden. Ett och annat hade tydligen lugnat ner sig sedan gamle Håkan gick till sina fäder.

Hemma på gården i Boberg var det den unge Håkans styvfar och förmyndare Måns Bryngelsson som styrde ännu några år. Så sent som 1685 hade dessa två enligt noteringarna på tinget kommit överens om att ytterligare två år "vara i fäle".

På höstting et samma år meddelas att elden har kommit lös för Måns Bryngelsson i Boberg då han bränt ett fall. Husen blev svårt skadade. Jag skall ägna några rader åt denne man.

Vi har tidigare sett att Måns gift sig med Sven Håkanssons änka Ingiel. Han fick sålunda ansvaret som husbonde då gamle Håkan i Boberg gick bort, och samtidigt som styvfar för unge Håkan som småningom skulle ta över gården. I mina ögon framstår Måns som en plikttrogen människa och arbetare. De tjänster han gjort bobergsfamiljen tycks inte ha lönats i någon större utsträckning enligt vad man kan bedöma, då han på äldre dar flyttade till Berga med sin hustru. Familjen fick tillstånd att flytta in på den lott som sedan tidigare ägdes av hans hustru Ingiel Johansdotter. Motiveringen var att de var "alldeles husvilla".

Håkan Svensson hade alltså tagit över gården Boberg 1687. År 1693 fanns ytterligare en bonde i Boberg, Börje Andersson. Det gamla arvet hade alltså börjat delas upp. Några år senare uppges att Håkan Svensson och hans syster Elin skiftar åker och äng mellan sig. Hon eller hennes syster Ingeborg var möjligen gift med Börje. Om de hade en egen gård, vet vi inte. Om Håkan Svensson bodde i den ursprungliga gården eller om Där Väst hade byggts upp vet vi heller inte.

Så sent som år 1697 diskuterades fortfarande det gamla arv Håkan i Boberg och hans första hustru fått från Kolstakan i Gunnarskog och "för snart hundra år sedan sålt". Vi minns ju hur mågen Erik Larsson i Gettjärn behandlades av sin svärfar Det är nu Eriks son Håkan Eriksson i Gettjärn som inte tycks kunna släppa misstanken, att allt inte gått rätt till, utan stämt

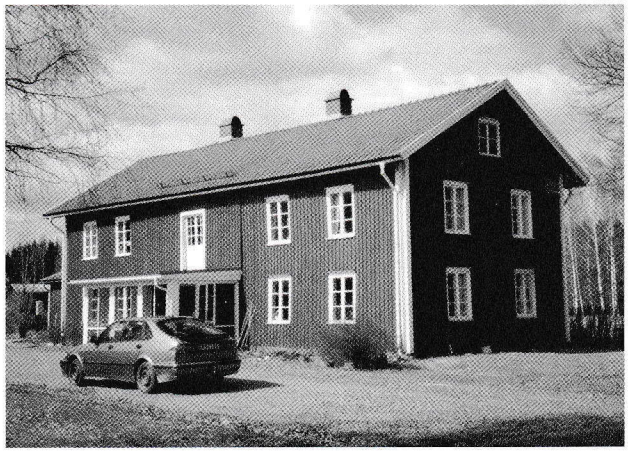

Där Öst i Boberg

sina kusiner Håkan Svensson samt Elin och Ingeborg Svensdöttrar med krav om ersättning. Med fog eller ej avslår rätten yrkandet. Motiveringen är att arvet efter Håkan i Boberg redan delats av parternas föräldrar.

Vi är framme vid 1707. En höstsöndag har Håkan Svensson under predikotid "bärgat något hö". Han fick böta hela 40 mk silvermynt. Hälften gick till kyrkan och hälften till de fattiga. Håkan Svenssons hustru hette Kirstin Svensdotter. Hon dog 1717 eller -18.

År 1721 förekom sonen Olof Håkansson i domboken. Hans far Håkan anges då som "salig" – var alltså avliden. Olof föddes 1689, hans hustru, Kierstin Svensdotter 1683. Hon hette alltså lika som svärmodern.

En son till Olof och Kierstin, Sven Olsson föddes 1728. Han blev nästa ägare på gården. Sven gifte sig med Cherstin Jonsdotter, född 1742 i Getnäs. Cherstins far Jon Andersson uppges vara född i Finland – ett finskt inslag bland generna!

Svens och Cherstins son Nils Svensson blev den siste av mina anfäder som föddes Där Väst. Det skedde 1779. Nils hustru hette Katharina Jönsdotter och var född 1782. 1808 skedde ett skifte av hela hemmanet mellan Nils Svensson och övriga familjen Där Väst. Nils och Katharina byggde upp ett nytt hem som kallas Där Öst i Boberg. Med säkerhet kan vi inte veta huruvida där fanns något slag av bostad förut. Nu ägde de halva Boberg.

Sitt nya hem prydde de unga makarna med vackra målningar, utförda av Anders Dahlström år 1818. I Hagen i Hägerud och Där Nol i Östra Ingersby finns också målningar av samme konstnär. Målningarna från Boberg finns numera Där Sy i Hälserud. Det var i nedre våningen Där Öst som dessa fanns. De är avbildade i boken *Axel Jansson, Hälserud – Minnen* av Lars Wennberg.

I övre våningen Där Öst fanns äldre målningar. Om de hade målats 1808 eller om de kan vara från någon äldre byggnad är oklart. De skall vara utförda av den s.k. "Sunnemålaren" – en okänd konstnär. Målningarna finns nu på Värmlands museum. En målning föreställande Sunne kyrka finns i kopia just i Sunne kyrka.

Min släktgren lämnade Boberg med nästa generation. Nils och Katharinas son Jöns Nilsson, född 1820 hamnade så småningom "När Bubergern" i Gjutaregården.

Källor:

Gunnar Almqvist:
Sammandrag av Fryksdals härads domböcker
Sunne församlingsböcker

Kisamors giktmedel.

120 gram Kvesved-stänglar, 80 gram Fläderblommor, 53 gram Sennetsblad, 80 gram Trifolium, 120 gram Tallstrunt, 213 gram Svarta vinbärsblad och 213 gram Pepparrot kokas i 21 liter vatten tills endast hälften återstår. Detta kontrolleras lättast, om man först lägger alla de torra ingredienserna i en kittel, fyller på 10 $^1/_2$ liter vatten och därpå noggrannt mäter med en trästicka, hur högt det står. Härpå islås de resterande 10 $^1/_2$ liter vatten och alltsamman kokas så länge, att man ej

Att borttaga kartnaglar.

Nageln smörjes ett par gånger om dagen med matolja, hvilken om en stund aftorkas. På 3 à 4 veckor bör nageln genom detta enkla medel vara återställd.

Att färska upp kött.

Kött som håller på att bli »ankommet» uppfriskas betydligt, om man öfver natten ställer ut det i fria luften på någon sval plats.

Hembygdsföreningens ordförande Gunnar Andersson spikar upp skylten med hjälp av Lennart Johansson

Gunnar Andersson och Nathalie Eriksson från förskoleklassen på Ambergsskolan klippar bandet och invigde därmed Ambergsrundan

Åmbergsrundan

Lars Wennberg, text och foto

Nu är den klar och invigd! Den lilla motionsslingan på 600 meter som sträcker sig runt hembygdsgårdens yttergränser. Den kan användas både sommar och vinter, av både ung och gammal. Den kan användas som promenadstig, löparbana eller skidspår. Det är bara att välja!

Naturen kring Sunne Hembygdsgård hör till de vackraste och trevligaste platserna i Sunne. Området är stort, öppet och fritt med utomordentliga möjligheter för "spring", lek och spel. Detta utnyttjas lyckligtvis ofta av dagis, förskolor och skolor som finns i närheten. Vid skolavslutningsdags på våren samlas där barn och föräldrar för gemensamma aktiviteter. Det är en fröjd att se – och höra!

Elljusbanan

Sedan åtskilliga år finns den 2,5 kilometer långa elljusbanan vid hembygdsgården. I början på 1970-talet, när lanthandeln flyttades från Butorp till hembygdsgården, inrättades en bastu i källarplanet. Den användes då av de motionärer som nyttjade elljusspåret. När anläggningarna vid Kolsnäs och Sundsberg utvecklades blev spåret vid hembygdsgården ej längre så aktuellt. Numera syns där springande och gående motionärer både sommar och vinter.

Åmbergsrundan

Eftersom den gamla elljusbanan är så pass lång och har en del branta stigningar är den mindre lämplig för barn. Lars Wennberg fick idén att låta anlägga en kortare och "snällare" bana runt i närområdet. Kommunens fritidsförvaltning ställde genast upp på idén. Lars-Erik Dahlström skickade ut sina mannar från Kolsnäs motionscentrum. Tomas Axelsson hade till sin hjälp Peter Sundström, Jonas Berntsson och Marco Prica, som byggde ett spår på 600 meter som löper i stort sett runt Askersbygården. Terrängen är jämn med bara en liten backe, så de allra flesta klarar den utmärkt.

Invigning

Invigningen av spåret skedde i februari 2009 då en förskoleklass från Åmbergsskolan deltog. Hembygdsföreningens ordförande Gunnar Andersson och lilla Nathalie Eriksson klippte bandet och åkningen kunde ta sin början. Runt banan finns 10 stolpar med lågt fästade tavlor att sätta upp tipsfrågor på. Dessa användes nu och med "frökens" hjälp löstes frågorna galant. Mitt på banan har byggts ett gediget vindskydd och där grillades korv vid öppen eld under ledning av Bror Bergfeldt från hembygdsföreningen.

Framtiden

Idén med ett litet och lätt spår vid hembygdsgården har visat sig vara mycket god, och många barn och även vuxna använder det. Förhoppningsvis kommer allt fler att leta sig upp till det fina friluftsområdet vid Askersbygården, när faciliteterna blir ännu mera kända.

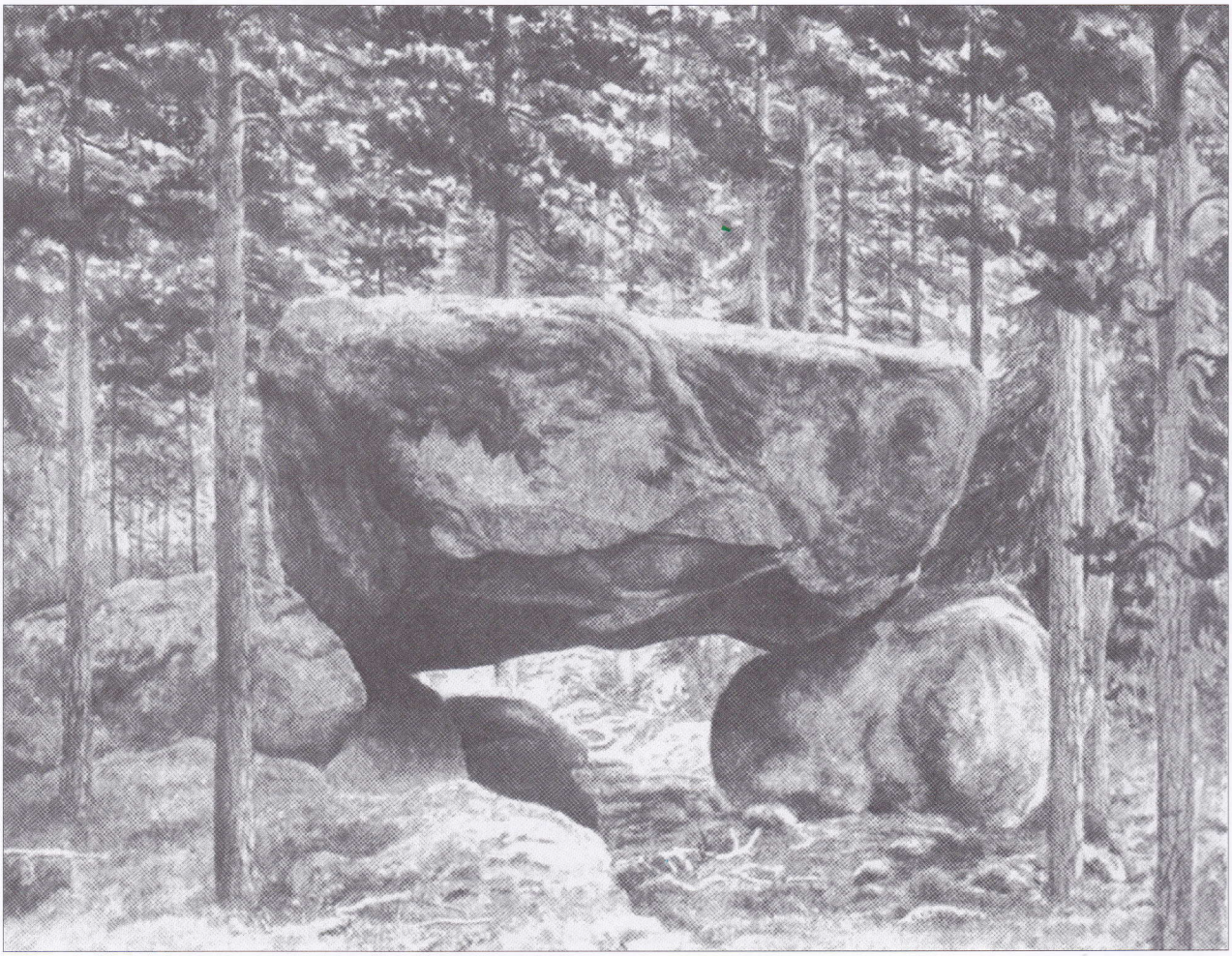

Flyttblocket vid Mörttjärn, Sunne S:n, Värmland. Tuschteckning av Sven Arbman juli 1926

Mörttjärnsblocket i Sunne

Bifogade penselteckning söker giva en föreställning om ett märkligt flyttblock, beläget i Värmland i Sunne socken, 14 km. NNO om kyrkan.

Läget är stämningsfullt. En vacker liten vildmarkstjärn, kallad Mörttjärn, ligger här mellan höga backar, täckta av lavig tallskog. Blocket ligger nästan på högsta punkten av en lid, ett par hundra steg NV om tjärnen. Det vilar på fyra punkter, och sex vuxna personer torde gott få rum under det. Blockets längd är drygt 5 meter, bredden 3,3 meter och tjockleken 1,75 meter. Formen är parallellepipedisk, så att stenmassan kan uppskattas till 25 kubikmeter.

Den omgivande marken täckes av liknande mossiga block på en yta av omkring tre hektar. Omgivningen passar för sagans troll.

Turisterna känna icke till platsen. Fara finnes för att de skola klättra upp på blocket, vilket är lagom svårt för att fresta till tävlan; och i så fall fördärvas det vackra mosstäcket och den trolska stämningen förloras. Ännu ligger platsen ofördärvad.

Eventuell fridlysning av blocket jämte några omgivande träd torde icke möta större hinder.

Sunne den 12 november 1926
Sven Arbman

Källa: Särtryck ur *Sveriges Natur* 1927

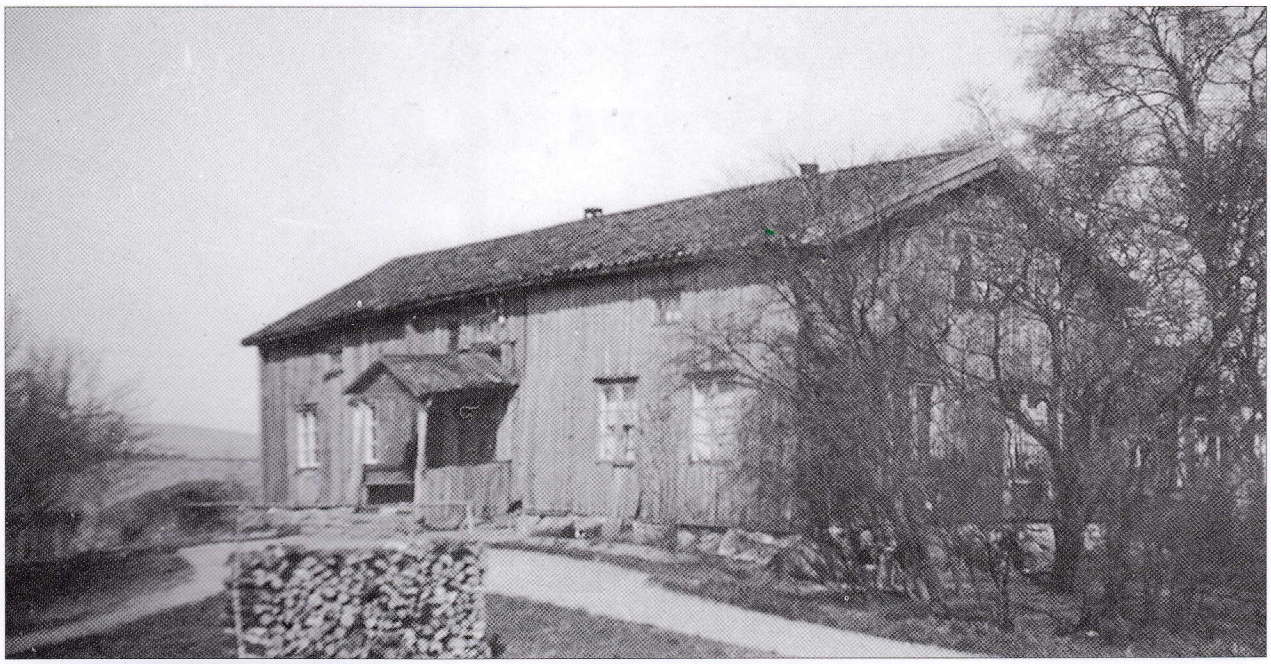

Boningshuset Där Sy i Maggeby. Bilden är tagen före 1940 av grannen Erik Persson i Arvstôga. Huset revs i början av 1970-talet

Där Sy i Maggeby – gården där Kejsaren växte upp

David Myrehed

Många av oss äldre ortsbor minns det vackra gamla huset uppe på södra delen av Maggebyåsen. Byggnadens arkitektur vittnade om aktningsvärd ålder. Sådana sentida påfund som rödfärgning hade timringen aldrig utsatts för. Ja, t. o. m. brädfodringen som under senare tid skyddat fasaden hade fått behålla den grå färgen, skapad av väder och vind. Här kan man tala om trohet mot gammal bondekultur.

Maggeby är ett uråldrigt bondeägt skattehemman med stora markarealer. Sannolikt var dessa ännu större i en avlägsen tid, från vilken vi saknar dokumentation. I Gustav Vasas jordebok av 1540 hette Maggebys skattebonde Måns. Om han bodde Där Sy vet vi ej, men det förefaller sannolikt.

Där Sy upphörde som egen fastighet 1963 då Erik Västlund förvärvade gården av David Eriksson som blev den siste husbonden på den gamla gården. Där Sy lades därmed till Västlunds Lellstôga som namnet till trots redan tidigare var en betydande bondgård.

Vi går tillbaka i tiden över två sekel, till 1794. Detta år föddes Nils Jonasson Där Sy, son till Jonas Andersson och Marit Mattesdotter. Längre fram skall vi möta Nils som husbonde på gården, men innan dess gör vi en utflykt söderut i bygden.

Vi hälsar på hos kyrkvärden Jon Olsson i Askersby och hans hustru Kjerstin Jansdotter. Det var deras präktiga hem som långt senare blev Sunne Hembygdsgård. Äldsta barnet i familjen, dottern Kjerstin var 20 år 1804, då hon gifte sig med Nils Olsson från Mellastôga i Högberg. Det unga paret bodde några år När Jonolsan innan det bar av till Högberg. Paret fick tre barn och bland dem skall vi uppmärksamma sonen Jan som föddes där 1811.

Emellertid havererade äktenskapet efter några år och familjen splittrades. Kjerstin återvände 1811 till föräldrahemmet i Askersby tillsammans med barnen Olof och minstingen Jan. Senare utfärdades skiljebrev mellan makarna, vilket var rätt ovanligt på den tiden.

År 1818 gifte Kjerstin Jonsdotter om sig med Nils Jonasson Där Sy i Maggeby. Yngsta barnet, Jan hade hon med sig vid flytten till det nya hemmet. De övriga två, Kjerstin och Olof flyttade dit 1825. Dessutom fick Kjerstin och Nils fyra barn tillsammans.

Jan Nilsson flyttade 1833 vid 22 års ålder till sin födelseby Högberg. Senare i livet framstod Jan alltmer som ett original. Han uppmärksammades av Selma Lagerlöf som omnämnde honom i sin diktning. Särskilt gällde detta romanen *Kejsarn av Portugallien*, där Jan helt klart var förebild till huvudpersonen Jan Andersson i Skrolycka.

Torparpojken Emil – en levnadsbeskrivning

Sven Näsfeldt

Den här berättelsen om min far Emil fick jag direkt av honom då vi högg på samma skifte 1939–1940. Han berättade när vi satt vid brasan i skogen och jag antecknade varje kväll för jag tyckte det var en levnadshistoria, värd att bevara. När jag flyttade till Karlstad 1963 fanns anteckningarna med och hamnade i en låda och de kom fram på nytt vid flytten till Sunne 1989. Nu 2009 har jag beslutat skriva ut anteckningarna för att ge lite inblick i en ung människas liv för hundra år sedan.

Emil Näsfeldt, cykeln inköpt under amerikavistelsen

Emil föddes 7 november 1874 på soldatbostället i Norra Näs som son till soldaten nr 59 Elof Näsfeldt och hans hustru Kajsa Månsdotter. Emil var yngst av fem syskon, fyra pojkar och en flicka. Han började skolan 1880 och gick ut redan 1884 eftersom man bara gick fyra skolår då.

Kolvedshuggaren

Efter genomgången skola skulle nu denna parvel hjälpa till med familjens försörjning. Tillsammans med sin far och de äldre bröderna fick han arbeta i skogen med kolvedshuggning och kolning.

År 1888 måste familjen lämna hemmet eftersom familjefadern gick i pension och torpet skulle överlämnas till den tillträdande soldaten för roten. Två av barnen hade flyttat till Stockholm, medan resten av familjen slog sig ner på torpet Björnmyra i Boseby, f. d. soldaten Elof Näsfeldt benämndes nu undantagsägare. Året därpå dog Emils mor Kajsa och 1890 gifte Elof om sig med Kerstin Nilsdotter från Spelnäs.

Springpojken

I samband med familjens flyttning 1888 lämnade den knappt 14-årige Emil hemmet. Han hade fått ett brev från en faster i Stockholm med erbjudande om en helt annan sysselsättning än som kolargosse. Fastern hade startat en antikaffär på Luntmakargatan och hon behövde nu en springpojke. Emil nappade genast på erbjudandet och reste till huvudstaden, eftersom han hunnit tröttna på det tunga arbetet i skogen. Springpojkens arbete bestod i att med dragkärra hämta och leverera möbler. För detta fick han fyra kronor i veckan, varav fastern behöll två kronor för kost och logi.

Springpojken trivdes kanske inte så bra i huvudstaden och då han efter två år hade sparat ihop pengar så han kunde återvända till Värmland köpte han enkel tågbiljett till Kil.

Bonddrängen

Väl framme i Kil satt den nu 16-årige Emil på en matservering och läste dagstidningen. Här fann han en annons som intresserade honom. Det var en bondgård i Rud som behövde en dräng. Emil rev ur annonsen och uppsökte gården. Han fick platsen där det redan fanns en dräng vid namn Olle som också var 16 år. Gårdens ägare, två bröder och en syster hade ärvt gården efter sina föräldrar. Man hade många kor och två oxar som användes till gårdens alla körslor. Systern skötte mjölkningen och hushållet.

Bröderna var inte mentalt friska. Den ene brodern dränkte sig i Norsälven medan den andre några månader senare hängde sig på logen. Drängarna skar ner honom och gick sedan och sa upp sig efter dessa otrevliga upplevelser. Olle hade nära till sitt föräldrahem som låg i Kil, medan Emil gick ner till Fryksta och tog båten till hembygden.

Ett kolaräventyr i Dalarna

En tid arbetade Emil som nu hunnit bli 17 år gammal med att köra stångjärn i Mölnbacka. Sedan hittade han än en gång ett nytt arbete då han läste dagstidningen. Det var en bonde i Vansbrotrakten som behövde hjälp med kolvedshuggning. Emil traskade iväg den långa vägen till den nya arbetsplatsen, där han blev anställd.

Emil högg kolved och reste en stor mila som han täckte med jord. Allt detta hade han ju lärt i hembygdens skog. När nu milan skulle tändas blev det han som fick detta uppdrag eftersom bonden inte hade någon

Soldatbostället i Norra Näs

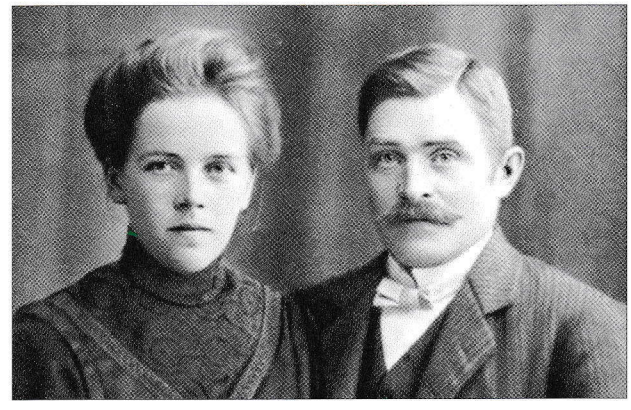

Makarna Näsfeldt

erfarenhet av kolning. Emil tände, vaktade och skötte milan precis som han lärt av sin far. Allt gick bra och hans arbetsgivare kunde sälja mycket kol. Kolaren fick bra betalt och beställning på ytterligare en mila.

Kanske blev Emil lite övermodig av framgången med den första milan så han tummade måhända på noggrannheten. För den här gången inträffade det som hände kolarna då och då – milan brann upp. Nu fick bonden inget kol och betalade därför inget till kolaren. För Emils del hade tre månaders arbete gått upp i rök.

Emil som nu var 18 år sökte jobb på sågverket i Vansbro där han genast fick börja. Men under denna vistelse i Västerdalarna hade han också arbete i skogen med bl. a. kolning. Han hjälpte också till med ett sågverksbygge i Mora.

Mjölkutkörare i Chicago

I nittonårsåldern då det blev dags att mönstra för rekrytjänstgöring uppsökte Emil hembygden igen. Innan han blivit inkallad beslöt han att resa till Amerika för att slippa militärutbildningen. Dit bar det 1895.

Liksom för många andra svenska emigranter var Emils mål Chicago. Det var inte lätt att få arbete men så småningom blev han mjölkutkörare. Han fick starta tidigt på morgonen och med två oxar körde han ut mjölken i hela stan. Det jobbet hade han i tre år.

Under tiden i Chicago hade Emil planer på att tillsammans med två kamrater åka till Alaska för att gräva guld. Det sades att det skulle gå att åka båt halva sträckan. Det var hundratals som redan hade startat vandringen. I samma veva fick Emil ett brev från sin broder Johan som bodde kvar hemma hos fadern. Han ville att Emil skulle komma hem. Fadern hade blivit änkling och var sjuklig. Han ville träffa sonen en gång till. Emil kände sig kluven; skulle han svika sina kamrater och avstå från Alaskaresan för att i stället resa hem till fadern. Efter mycken vånda valde han att vända hemåt. Året var då 1898.

Emil hade en cykel med sig hem till Sverige. Detta åkdon hade då i slutet av 1800-talet blivit populärt i Amerika. Väl hemma i Sverige fick han lov att göra den värnpliktstjänstgöring han tidigare sluppit genom Amerikaresan.

Sågverksarbetaren

Vid sekelskiftet reste Emil till Gävle där han kom att arbeta som sågverksarbetare i åtta år.

Han engagerade sig i den fackliga rörelsen och var med och grundade en avdelning av sågverksarbetarnas fackförbund. Som facklig ledargestalt kom han att möta många av den dåtida fackliga rörelsens stora män. Han var med och undertecknade det avtal som gällde fram till storstrejken 1909. Efter denna tid hörde han till dem som svartlistats av arbetsgivaren och blivit avskedad.

Emil Näsfeldt nyttjade varken tobak eller alkohol och stödde sålunda nykterhetsrörelsen. Livet igenom var han absolutist.

Åter i hembygden

Emil återvände nu till hembygden och i fortsättningen stannade han kvar på torpet och ägnade sig åt skogsarbete. Han träffade en flicka från Lekvattnet vid namn Augusta, som även hon växt upp i en torparfamilj. Hon var anställd på en gästgivargård i Boseby. De gifte sig och bosatte sig på torpet Björnmyra år 1911.

Den gamle soldaten Elof dog 1910 och ett par år därefter flyttade sonen Johan till Sunne. Vid samma tid sökte Emil anställning på sågverket i Tosseberg. Han angav som merit att han arbetat på sågverk i Vansbro och Gävle. Då faktorn hörde Gävle nämnas tittade han upp på väggen där han hade en lista därifrån med 20 namn på svartlistade arbetare. Emils namn stod överst, så han fick inget jobb på sågen utan det blev till att fortsätta i skogen.

Katterud

David Myrehed

Några kilometer sydöst om Sunne kyrka ligger gården Katterud på en höjdsträckning väster om Mårbackavägen. Det är särskilt den stora uthuslängan man lägger märke till från vägen. Gården bildar eget skattehemman. I jordeböckerna från 1500-talet kan man inte hitta Katterud. Enligt min mening ingick det då i Östanås hemman.

I en skattebok från 1503 som brukar kallas Sten Sture den äldres jordebok representeras hemmanet Östanås av två skattebönder *Brynol i Östanås* och *Per Halvordsson*. Var och en av dessa skattade för sig. Att de bodde på var sitt ställe i hemmanet är naturligt att tänka sig – alltså en i Katterud och en i Östanås.

Denna uppdelning av skattebördan på två personer är rätt unikt och tyder kanske på en begynnande söndring av det gamla Östanås. Den definitiva delningen kom 1606 då någon fick fastebrev (lagfartsbevis) på det avsöndrade Katterud. Dess skattekraft angavs till 1/4 hemman eller 240 skatteören. Östanås fick behålla status av helt hemman, d. v. s. 960 öre.

För en gammal samhörighet med Östanås talar bl. a. de gamla kartorna. Så sent som under 1800-talet bildade de båda hemmanen tillsammans en samlad kartbild både i Laga skiftet och på den s. k. hembygdskartan. I geometriska jordeboken från 1645 tas Katterud och Östanås upp på samma kartblad. Det gamla Östanås var ett kronohemman liksom området västerut, alltså Koltorp, Gylleby, Gyllebybråten (Arvidstorp) och Häljeby. Allt detta låg under kronan och var ibland frälsejord.

Koltorp tycks ha haft ett slags fristående ställning i den gamla tiden. Att det legat under kronan vet vi. Men det var nog inte underställt Gylleby förrän 1650 i samband med att Jon Hansson fick sin donation av drottningen. Ett skattefritt kronotorp mellan Katterud och Gyllebyberget, alltså. Det finns gammal tradition i Katterud som pekar på Koltorp som en gammal del av Katterud. Detta bygger på bevarade kartor och övriga dokument från tidigare ägare.

Familjen Norgren i Katterud, fr.v Elsa, Maj, Signe, Viktor, Lisa, Anna, Allan och John. Sonen Algot, som skulle bli näste hemmansägare, saknas eftersom han hade sprungit och gömt sig.

Vem ägde och bebodde Katterud i äldre tid?

Nu skall jag försöka redovisa det jag lyckats utforska om boende- och ägarförhållanden i Katterud fram till vår tid. Det kan tyvärr delvis bli en ganska tråkig uppräkning av fakta.

Som jag nämnde blev Katterud eget hemman 1606. Vem som då fick fastebrev (lagfart) är okänt men troligen var hans namn Christopher. Detta namn finns under Katterud i den s. k. Hjonelagslängden från 1610. Två personer finns i hushållet men inget tjänstefolk. En anteckning "huusarm" är svårtolkad men borde innebära brister i boendet. Gården kallas i den nämnda mantalslängden "Kasterud" medan den i Geometriska jordeboken från 1645 kallas "Kjättaröd".

1652 förvärvades Katterud av Superintendenten (biskopen) Sven Elfdalius Camén som tidigare varit prost i Sunne. Då hade året dessförinnan kaplanen (komministern) Magnus Schivedius flyttat in i Östanås gård. Nu blev de ju inte grannar i vanlig mening eftersom biskopen inte bosatte sig i Katterud utan lät en åbo (arrendator) bebo och bruka gården.

Man kan i domboken läsa att 1656 utstakades rågången mellan Katterud och Östanås i närvaro av Herr Måns i Östanås och Mäster Måns i Prostgården för sin svärfar biskopen.

Häradshövdingen på Dal, Israel Pleningsköld hade en dotter som hette Christina. Hon gifte sig med biskopens son Erland. De bodde på Västsjö i Övre Ullerud. Erlands arv efter sin far var ansenligt. Salig biskopen hade varit stor jordägare. Erland Camén dog tidigt och efterlämnade en ung änka och en dotter, Sara född 1670.

Bland Christinas tillgångar ingick Katterud. Detta sålde hon 1670 till överste Jonas Gyllenspets på Gylleby. Vid det laget var denne chef för Nerke – Värmlands regemente. Köpesumman var anmärkningsvärt låg – 50 riksdaler.

År 1680 ingick Jonas Gyllenspets adertonårige son Petter äktenskap med denna åtskilliga år äldre dam.

Petter Gyllenspets far, generalen, hade dött och Petter skulle nu överta

Gylleby och lösa ut sina medarvingar. Säkert kom den rika bruden som en räddande ängel.

En anteckning från 1689 talar om att Christina Pleningsköld då fortfarande stod som Katteruds ägare.

En forskare har förmodat att någon krigsman bodde i Katterud på 1690-talet. Han grundade detta antagande på att några militärpersoner bevistat ett barndop 1692. Det är nog rimligt att tänka sig någon millitär befälsperson i Katterud då Gyllenspetsfamiljen var ägare till gården.

Katterud bjöds tydligen ut till försäljning längre fram på 1690-talet ty 1696 försökte kaplanen Sven Frykner få lagfart på gården. Han gifte sig året därpå med prästdottern Katarina Lagerlöf i Östanås. Frykner var son till den gamle Per klockare och således svåger med Bengt Vigelius som nu övertagit klockartjänsten. Ännu 1702 fortsatte Frykner att söka lagfart men hänvisades till kronan eftersom han inte hade någon bördsrätt i hemmanet.

Det som inte lyckades för Frykner gick tydligen bättre för hans prästkollega i Östanås, Magnus Öhman. Så småningom stod makarna Öhman som ägare till Katterud. De båda hemmanen hade alltså återförenats under en och samma ägare. I ett gåvobrev från 1739 skänkte Magnus Öhman och hans maka gården Katterud till sin dotter Kristina Öhman och hennes man Bruksbokhållaren Anders Fredsberg. Dessa hade ingått äktenskap två år tidigare. Villkoret för gåvan var att de skulle lösa ut Kristinas syskon. Detta skedde 1742. Hela gården värderades då till 420 riksdaler. Fru Kristina dog 1752 och Anders Fredsberg gifte om sig med pigan Elisabeth (Lisk) Mattesdotter från Katterud.

Fredsbergs dotter i första äktenskapet, Kajsa, blev 1767 gift med skräddaremästare Erland Carlgren, född 1741 i Arvika. Kajsa dog redan året därpå och 1770 gifte Erland om sig med Karin Jönsdotter från Toneby.

Anders Fredsberg avled 1773. Sonen Karl, född 1750 hade bl. a. dottern Anna-Stina, född 1781 som gifte sig med den 30 år äldre urmakaren Elof Jonsson från Bräcka. Elof dog 1812 och änkan gifte om sig med Per Persson, född 1788 i Gårdsjö. Erland Carlgren flyttade 1797 med sin hustru till Södra Borgeby.

Andreas, född 1779, en son till Karl Fredsberg, gifte sig med Stina Sofia Gråberg. De flyttade 1805 till Annefors och 1809 flyttade Andreas far, Karl efter.

Det är som synes människor av olika yrkeskategorier som bott i Katterud. Förutom ägare ur högre stånd och personer med manschettyrken är flera hantverksskrå som skrädderi, urmakeri och smide representerade. Detta är alltså människor med annan yrkesinriktning än jordbruk. Men jordbruket har givetvis skötts av personer på mera undanskymd plats i den offentliga folkbokföringen. När man går igenom tillgängliga handlingar får man ett intryck av ett herresäte i liten skala.

Katterud blir ett bondehemman

Dessa förhållanden gällde i varje fall till en bit in på 1800-talet. Det var då Anna Stina Fredsbergs andre make, Per Persson blev hemmansägare i Katterud. Sedan dess har gården innehafts av lantbrukande hemmansägare. Per Persson stannade till början av 1840-talet.

Under samma tid bodde också torparen Gustaf Erlandsson i hemmanet. Jag betraktar honom som ägare av en begränsad del i Katterud, liksom Elof Jonssons dotter Maria, vilken gifte sig med spiksmeden Bengt Nyqvist från Frykerud. Dessa makar bodde i Katterud under några år på 1830-talet. Bengt är den ene av de två smeder jag hittat i Katterud.

1864 kom hemmansägaren Adolf Fredrik Ljungberg, född 1819 i Ekshärad med sin familj. De stannade till 1874 och bosatte sig sedan i Arvidstorp.

Under 1860-talet bodde smeden Nils Persson här med sin familj. De kom närmast från Haga i Gårdsjö. Nils är känd som smeden på Borgebyhöjda, dit familjen sedan flyttade. Nils Persson blev antagligen den siste smeden i Katteruds gamla smedja.

Från Ytterhogdal kom 1874 hemmansägaren Erik Larsson med sin familj. En son, Lars Eriksson tog snart över gården och föräldrarna flyttade till Lysvik, som var bådas födelseort. Lars stannade bara några år i Katterud.

Från mitten av 1880-talet och fram till 1901 var Jan Enberg hemmansägare i Katterud. Jan var född 1835 och hustrun Kajsa Jansdotter 1834.

Näste ägare var Lars Larsson, född 1843 och hustrun Maria Olsdotter, född 1840. De kom från Bollnäs.

Efter några år tillträdde som ägare Anders Larsson som var född 1877 i Norra Ny och hans hustru Kajsa Jonsson, född 1880 i Dalby.

År 1918 kom Julius August Henriksson, som hemmansägare till Katterud. Han var född 1884 och hustrun Alotha Halvarsson 1885, båda från Finnskoga.

Under Henrikssons tid byggdes den präktiga uthuslängan färdig. Bygget hade påbörjats av den förre ägaren.

Redan 1922 lämnades gården över till Per Viktor och Anna Sofia Norgren samt Per Gustaf och Beda Elisabeth Jansson. Fruarna var systrar.

Efter Gustafs alltför tidiga bortgång fick hans änka Beda 1925 ny lagfart på halva Katterud. I januari 1934 övertog makarna Norgren även hennes del och blev nu ensamägare av gården.

Katterud fortfarande i familjen Norgrens ägo genom sonsonen Per Olof och hustrun Gunnel. Per Olof tog vid efter föräldrarna Algot och Ann-Mari.

Rakknivarna

Gösta Miller, artikeln publicerad med tillstånd av Annika Miller och Karin Andersson

Det var i Fryksdalen, åren efter sekelskiftet. I tätorten Sundsvik rådde ett rörligt liv dagarna i genom. Handel och köpenskap hade koncentrerats hit efter lång tid tillbaka. Sundsvik var en stapelplats med elva båtbryggor och flera faktorier för så gott som allt handelsgods till hela Fryksdalen och hästfororna med eftertraktade förnödenheter rullade i en jämn ström ut över grannsocknarna. Industrialismen hade redan gjort sitt intåg kanske i större utsträckning än på mången annan plats av samma storleksordning i vårt land.

Där fanns Sunne Bryggeri, välutrustat och tidsenligt med ett fyrtiotal anställda. Sunne gjuteri och mekaniska verkstad, berömt för sina kvalitetsarbeten, med ett tjugofemtal skickliga arbetare, nyuppförda Sundsviks ångsåg som körde dubbla skift om tio timmar med en sammanlagd arbetsstyrka på 130 man. Yllefabriken vid Torvnäs var framgångsrik och ett fyrtiotal män och kvinnor hade sin utkomst härifrån. I närliggande Rottneros var det stordrift, pappersmassan gick på export och de berömda lantbruksmaskinerna spreds över hela vårt land och långt därutanför.

Selkungen på Björsbyholm var en baddare. Han visade sina produkter på utställningar över hela Europa och där blev fina priser och stora order. Till Rysslands tsar, Sydamerikas matadorer och till själve Kaiser Frans Josef i Wien och hans armé. På Björsbyholm satt fyrtio sadelmakare och gjorde selar och runtom i bygderna stod smederna och smidde beslag. I Klockargården fanns fabriken för tillhörande bogträ, världens största fabrik i sitt slag fram till 1935. Och så alla hantverkare sedan.

Och i Arneby byggdes ett nytt sågverk och ett stort tegelbruk. Det rörde sig överallt. Vid Kvarngatan hade den gamla kvarnen moderniserats och bytt namn, Sunne elektriska kvarn, nu med el-drift från eget kraftverk drivet av Sundsbergsbördige Oskar Svedlunds gasgenerator.

Theodor Bergholtz återvänder

Detta och mycket mera såg garvarsonen Theodor Bergholtz från Lersjöfors, väster om Sunne, när han efter att under några år ha prövat sin lycka på andra arbetsfält nu återvänt till Sunne.

Han hade varit i Eskilstuna på en fabrik för stålmanufaktur och visste en hel del om eggverktyg och slipning. Sedan han sist var hemma hade man flyttat de båda flyglarna från slottet och placerat dem bakom kvarnen. Var det kanske för att folkhumorn kallat flygelbyggnaderna för burar som de nu placerats på en mindre framträdande plats. Alltnog, Bergholtz såg att den ena av burarna var tom och efter flyttningen fått en placering som möjliggjorde överföring av mekanisk kraft från kvarnen.

Tänk om man skulle försöka. Själv hade han ju lärt sig en hel del i Eskilstuna och hans kamrat där, Carl Uggla, var en mästare på smidning och härdning. Hade han inte gjort en rakkniv åt Bergholtz som överträffade allt annat som han prövat i den vägen. Tänk om man skulle försöka. Försöka att göra rakknivar i Sunne. Rakknivar som skulle bli bättre än andra och därför köpas över hela världen.

Fabriken byggs upp

Bergholtz förhörde sig om lokalerna och om kraftförsörjningen. Det var inte omöjligt. En av delägarna i kvarnen var villig att hjälpa till på hyggliga villkor. Brevledes fick Carl Uggla i Eskilstuna del av Bergholtz idéer och han blev genast intresserad. Uggla hade inga pengar att satsa men han kunde konsten och hade kanske ytterligare en man på känn som nog skulle följa med och hjälpa till, men dock utan pengar. Bergholtz hade tre bröder som arbetade hos fadern i hans garveri i Lersjöfors där det drevs i förhållandevis stor skala under det aktningsvärda namnet av Fryksdalens Läderindustribolag. Bröderna

understödde av allt att döma Bergholtz i hans rakknivsplaner. Så tillkom firman Theodor Bergholtz & Co, Rakknivsfabrik, Sunne, Sweden. Carl Uggla kom från Eskilstuna och tillsammans inrättade nu Bergholtz och Uggla lokalerna i kvarnburen för industri.

Väggar flyttades och smideshärdar murades, två av burens fyra rum i nederplanet blev smidesavdelning och de andra två blev slipsal. En axelledning drogs över från kvarnen rakt genom väggarna och drivkraften var klar. På överplanet hade man utrymme för montering och expedition samt ett litet kontor. Stålet kom från Sandviken, kolet från Arneby, slipmedel och stenar från Tyskland.

De första rakknivarna

Så smiddes de första rakknivarna, härdades, slipades och polerades, försågs med en stämpel, Th Bergholtz & Co, Sunne, Sweden, monterades i skaft av ebonit eller ben som importerats från Tyskland och var därmed klara för försäljning. De synades noga och prövades misstänktsamt av spekulanter och köpare med styva skägg. Men se, kvalitén var god och bettet överraskande bra. Det blev ingen svårighet att avyttra produktionen, i första hand genom annonser i pressen lite då och då. Senare kom även en i Sunne boende handelsresande att medföra knivarna som sidokollektion.

Det såg lovande ut och affärerna blomstrade. Efterfrågan steg och allt fler bemärkta köpare lämnade skriftliga intyg på rakknivarnas goda egenskaper. Tillverkningskapaciteten räckte inte till, man måste utvidga med mera maskiner. Därför inköptes något för den tiden så modernt som en fjäderhammare. Denna maskin ankom välembalerad med båt till bryggan vid Sundsvik och fraktades under bevakning till verkstaden vid kvarnen. De smeder som i eget intresse försökt att få se något av det märkvärdiga, fick vända hem med oförrättat ärende. En dylik maskin måste förbli en hemlighet. Tillverkningen fick nu bättre fart och några av ortens söner anställdes som medhjälpare. Det gick efter beräkning. Knivarna hade fått marknad över hela landet och man väntade mycket av en just påbörjad liten export.

Men – med ökad produktion följde kravet på mera rörelsekapital. Där hade Bergholtz räknat fel och han kom därför rätt snart att få kämpa med ekonomiska svårigheter. Världens bästa rakkniv sålde sig inte själv. Försäljning och administration kostade pengar. Kraftförsörjningen från kvarnen var ofta avbruten flera timmar om dagen för nödiga justeringar och reparationer av det nymodiga kraftverket. Ett sådant driftstopp kunde komma mycket olämpligt, till exempel mitt i en härdningsprocess, och medförde en viss kassation av knivar.

De anställda arbetade på ackord och klagade bittert över driftstoppen. Trots alla svårigheter kunde dock Bergholtz tack vare en noggrann kontroll av knivarna hålla kvaliteten hög och skapa ett gott renommé för sin firma.

Ekonomiska svårigheter

De ekonomiska svårigheterna blev dessvärre inte mindre och efter ett par år var Bergholtz tvungen att rekonstruera sitt företag. Han hade haft sina vänner som bidragit med lån och goda råd ävensom med försäljning. En bolagsbildning kom till stånd i slutet av 1905, då fem intressenter jämte Bergholtz ombildade den gamla firman till bolag utan att ändra firmanamnet. Det tidigare eventuella kompanjonskapet med Uggla och bröderna synes ha upphört mer eller mindre av sig själv. Uggla var nu anställd. Bolagsmännens skyldigheter och förhållananden i övrigt fastställdes och beseglades genom ett detaljerat kontrakt. Enligt detta erhöll Bergholtz en årslön på hela tusen kronor. Så kom en ny period med mera aktiv verksamhet. En av bolagsmännen besökte flera av landets grossister och lyckades göra förhållandevis stora avslut. Man deltog i den stora industriutställningen i Lund 1907 där Th. Bergholtz & Co, i Sunne tilldelades stort diplom för sina förnämliga fabrikat.

Ny fart på företaget

Under ett par år efter bolagsbildningen synes företaget ha gått bra och vissa maskinella förbättringar företogs. Arbetsstyrkan höll sig omkring 10 personer. Kraftförsörjningen var fortfarande besvärlig och trots att man 1907 installerat en egen elmotor inom verkstaden förekom täta avbrott i driften. De anställda var missnöjda, det var ju ackordlön och en konfliktliknande situation uppstod 1908 med så bestämda krav från arbetarnas sida att arbetsfreden allvarligt stördes under en kort tid.

Ett besvärligt moment i tillverkningen var härdningen. Det var här som knivarna fick sina goda egenskaper. Uggla var en mästare i denna konst. Men trots detta uppstod en viss kassation, stålet blev för hårt eller för mjukt. Felaktigheterna framkom först i slipning och polering, men den kasserade kniven skilde sig utseendemässigt inte mycket från den perfekta. Dessa kasserade knivar lades åt sidan för att senare kunna omarbetas till en ny modell efter omhärdning. Med den ökade pro-

duktionen blev även lagret av kasserade knivar större. En av bolagsmännen kom då, tydligen helt på eget bevåg, på idén att sälja dessa knivar med någon rabatt eller till köpare som han bedömde som mindre kvalitetsmedvetna. Pengar behövdes och här var en möjlighet. Men resultatet lät inte vänta på sig. Reklamationerna började strömma in, och med dessa hade rakknivarnas goda rykte allvarligt skadats. Rakknivarna var ju för varje mansperson ett oerhört viktigt redskap på den tiden och den flitiga användningen gav tillfälle till så gott som *dagliga kommentarer man och man emellan.*

Skadad goodwill

Det skulle visa sig omöjligt att reparera den skadade goodwillen. Det började knaka i bolaget fogar. Härtill bidrog även det förhållandet att var och en av bolagsmännen, med undantag av Bergholtz, hade sin utkomst ordnad genom annan verksamhet. Driften avtog efter hand. Uggla tog anställning hos SJ som signalreparatör och Bergholtz stod snart ensam. Storstrejken pågick i landet och konjunkturerna var urusla. Bolaget trädde i likvidation och maskiner och verktyg kom att försäljas på auktion 1910.

Bergholtz var besviken. Han hade ingen möjlighet at få en ny fart på sin rörelse. Han flyttade från Fryksdalen och slog sig ner på Hammarö nära Skoghall där han därefter brukade en mindre lantgård under esten av sitt liv. Lokalerna, buren, revs någon gång under första världskriget.

Så slutade en episod i Sunnes historia. En i sig själv lovande företagsamhet som säkert skulle ha kunnat utvecklas till större och bättre om inte olyckliga omständigheter och stridiga intressen fått ta överhanden. Som en sällsynthet, en kuriositet glömd i byråns gamla låda, kan man än idag någon gång träffa på en rakkniv där fabriksstämpeln tydligt anger det klingande namnet Th Bergholtz & Co, Sunne, Sweden.

RAKKNIVFABRIK I SUNNE

Bröderna Bergholtz rakknivverkstad flyttas i dagar till municipalsamhället, där den placeras i ena flygeln till det så kallade Slottet, vilken dess ägare, hr Svedlund, låtit rulla från dess ursprungliga plats till den öppna planen på södra sidan kvarnverket. Man tänker driva maskinerna medelst en axelledning med kvarnens gasverk.

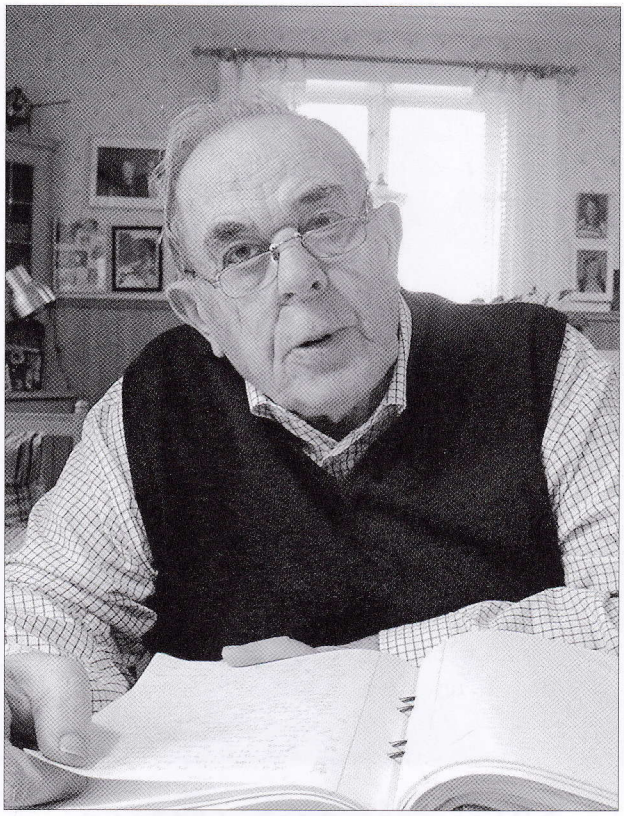

Hugo Jansson 2/7 1923–21/6 2009

Ester Jansson 1/10 1921–17/8 2009

Till minnet av Hugo och Ester Jansson

Olle Gustafsson, foto Marie Söhrman

När sommaren stod i sin vackraste fägring 2009 nådde oss budet att Hugo Jansson lämnat oss. En respekterad stämma har tystnat. En kraftnatur har gått ur tiden. En länk i kulturgemenskapen har brustit.

Hugo var en person som redan i sin ungdom axlade ledarrollen i en lång rad föreningar och verksamheter. Där han med tyngd och kraft verkade. Plikttrogen och ansvarskännande och redo var hans kännetecken.

I den långa raden av uppdrag som lades på Hugos axlar, må nämnas, vice ordförande i Sunne Hembygdsförening från år 1979 och som dess ordförande åren 1985–1998. En tid av livlig verksamhet med flera nybyggnadsprojekt samt den omfattande driften av hembygdsgården och vandrarhemsverksamheten, där Hugos organisationsförmåga var en ovärderlig tillgång.

Under hela denna tid hade makan Ester stått vid Hugos sida och aktivt deltagit i arbetet. Åren 1992–1998 var de föreståndare för Vandrarhemsverksamheten som under 1990-talet väsentligt utökades genom tillkomsten av nya byggnader och renovering av äldre.

Vävgruppen startade Ester 1990, vilken hon ledde till 1998. Ester har lagt ner ett mycket stort värdefullt arbete som Askersbygårdens värdinna under åren.

Ester och Hugo fick 2000 motta Värmlands Hembygdsförbunds välförtjänta diplom och hedersnål för sitt strävsamma arbete inom hembygdsrörelsen.

Bakom Hugos till synes allvarliga utstrålning fanns en stor portion humor. Och ej sällan skrattades hjärtligt när något av den värmländska stôlligheten kom fram.

Hugo var också en erkänt stor berättare med god kännedom om bygd och människor som han på ett målande språk kunde låta passera revy.

När vi nu blickar tillbaka på gånget år, ett år av sorg och saknad då Hugo och Ester lämnade oss, står vi nu alla i stor tacksamhetsskuld för Ert uppoffrande och stora ledarskap i hembygdsföreningen genom åren.

Flitiga damer på Stickcaféet, från vänster Ann-Katrin Johansson, Laila Axelsson, Gunhild Högberg. Längst in till höger Anita Jonasson, Solveig Olsson och Inez Assk.

Steckcafé

Pia i Bräcka text och foto

I februari drogg vi igang mä steckcafé på hembygdsgårn. Dä va ätter att Inez Assk hadd fråg mej ôm vi int kunn börj mä dä. Ätter e viss grônning å övverslag mä mej själv, tänkt ja att dä går nog bra. För rolit skull dä att bli, dä va bar tia ôm å gåår. Men vi öppnen *dörra å hadd ell i den öppen spisen å kaffet va på gang.* Nu feck de kom de som vill va mä på steckcafé. Å, dä kom fler stycken mä en gang, ett 20 tal, bruker vi å va.

Vi stecker, broderer å verker, tar dä en har för hänneran. Kanske kan dä bli gjort dä som ha lôgg läng i nôn kôrg å int ble å förut. Nu får en inspiration te å gör klart dä gammel å börj på nô nytt. Dä finns se myck fint å gäär å se my fint garn å köp. Ja nu binner ja allt va ja kan när ja ve teven sitter, ätter att ha höll mä ifrå binninga i 25 år.

Ulla Olssons kolakakor

ca 100 st
gräddas i 200 grader

400 g rumsvarmt smör
3 hg socker
5 hg vetemjöl
3 tsk bikarbonat
3 msk vaniljsocker
1½ dl sirap hälften ljus/mörk

Banda samman alla ingredienser och rulla till 9–10 fingertjocka längder. Grädda till önskad färg.

Nältuben håller
Dennison's Glue
(FISKLIM)
färskt och klisterkraftigt i åratal. Trä, glas, keramik, läder, tyg, papp - repareras fort med „Dennison Glue".
Det är det starkaste universallim, som framställes (ej eldfarligt – torkar ej)
Begär det hos Eder handlande

Dennison Manufacturing Co/s
AFD. 18.
Vesterbrogade 4. København B.
Sänd mig gratis och franco en provtub
Namn: .....
Bostad: .....
Postadress: .....

Frasvåfflor

2 ägg,
1 1/2 dl vatten,
3 dl mjöl,
3 msk skirat smör,
3 dl tjock sur eller söt grädde,
rivet skal av en halv citron.
Till gräddningen: Smör.

Vispa samman mjölet och vattnet. Vispa ner äggen i smeten. Det skirade smöret och citronskalet röres ner. Så också den tjocka grädden vispad till hårt skum. Dessa våfflor, ej så frasiga som gräddvåfflorna, serveras medan de äro varma och spröda.

Äggvåfflor

2 ägg,
4 dl mjölk,
4 1/2 dl vetemjöl,
1 tsk bakpulver,
1 dl smält smör,
1 tsk salt,
2 msk socker.

Steck-café

Steck-café på hembygdsgårn
Vi har i höst å vi hadd på vårn
Vi skull träffes å diskuter
Mä e binning å mycke mer

Då blir strômper –vant å schal
Steckan går å smala mal
Va gâår du å får ja se
Men va fint, hôss blir dä te

E beskrivning sen ho ger
En vill bar gör mer å mer
Idèan finns där titt å tätt
På binning blir en aldri mätt

Nej dä finns se myck en kan gâår
Steck te onger, steck te khâr
Å garnan ä se grann å fin
Dä finns i bomull – ull å lin

Ja den som binninga kom på
Va ett geni – nu som då
Ett hantverk som passer gammel som ong
Kanske ska vi lägg öpp e binning te vår kong

Pia i Bräcka

KM idé

VANLIG GRAFISK FORM

- Reklamfoldrar
- Vykort
- Tidningar
- Böcker
- Annonser
- Bildbyrå
- Hemsidor

KM idé/Kjell Sundström
Gunnerudstorp 26
686 96 Östra Ämtervik
0565-303 20
kjell@km-ide.se

www.km-ide.se

RAMSTRÖMS TRYCKERI™

Etablerat 1917

Box 55 686 22 SUNNE
Sundgatan 13
Tel: 0565-140 50
Fax: 0565-7115 25

e-post: olle@ramstromstryckeri.se

ICA Supermarket BBB Sunne

BRA BRETT & BILLIGT

ÖPPET ALLA DAGAR
08.00–22.00

Komplett för dig

I butiken får du inspiration, tips och idéer när du ska fräscha upp ditt badrum eller byta värmesystem. Vårt nära samarbete med bl.a. Filtrena inom vattenrening gör att vi kan erbjuda ett brett sortiment av vattenfilter.

Genom erfarna rådgivare och besiktningsmän, rör-, el, kylinstallatörer, borrare och grävare. Vi har ett nära samarbete med de största byggföretagen på orten. Du behöver bara ett telefonnummer för hela entreprenaden.

Välkomna till

VVS-HUSET Värmland

Torsby
Enarsvägen 2
685 34 TORSBY
0560-100 44

Sunne
Järnvägsgatan 8
686 30 SUNNE
0565-138 18

www.vvshuset.nu

JÖNSSONS BUSS

Ett 80-årigt familjeföretag

- **Beställningstrafik**
- **Sällskapsresor**
- **Linjetrafik**

0565-68 94 50
Holmby 2, 686 93 SUNNE

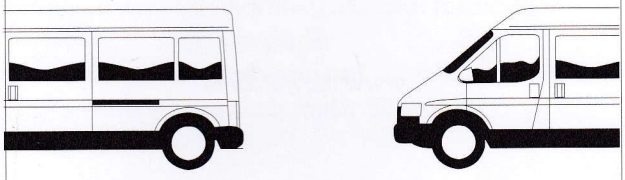

BERGQVIST

GUMMIVERKSTAD AB SUNNE 0565-71 14 35

Industrigatan 9, 686 30 SUNNE

däck och fälgar
till allt som rullar

K. Nilssons Måleri ab

GETTJÄRN

Utför all slags måleriarbeten
Tel. 0565-431 00

Anders 070-543 10 73
Lars 070-543 10 00

sunne grossisten

Företags- och Föreningsleverantören
i Fryksdalen

Kontorsmateriel – Emballage – Torkpapper
Dricka – Konfektyr – Snabbmat

Norrgårdsgatan 9 A
686 35 SUNNE
Tel. 0565-100 87

www.sunnegrossisten.com

Carlssons Rör
i Sunne AB

Reparation • Oljebrännare
Installation • Service
Vatten • Värme
Pannor • Avlopp

Mellby 26, 686 91 Sunne

☎ **0565-311 19, 070-573 39 59**

LBC WETAB

SUNNE 0565-71 12 55
TORSBY 0560-120 60

— VI UTFÖR —
Transporter ▪ Maskinarbeten
Krossning av berg ▪ Väggrusning

— VI LEVERERAR —
MAKADAM ▪ GRUS ▪ SAND
MATJORD ▪ TÄCKBARK
CONTAINERUTHYRNING

www.lbcwetab.se

Järnbolaget

SUNNE 0565-135 20 TORSBY 0560-120 40 HAGFORS 0563-120 90

– Hem och Industri –

NAO
ENTREPRENAD AB
SUNNE

0565-127 19, 120 17
Mobil. Allan: 070-644 97 00

HYDRO

OMBUD FÖR NORSK HYDRO

Hjerpe Buss AB

Lövstaholm

Beställningstrafik

Linjetrafik

Skolskjutsar

Lars Hjerpe 0565-85078
www.hjerpebuss.se

ELON -butik med vitvaror och hushållsapparater

Hos oss finner du allt inom:
El & VVS-material
Belysningsarmatur
Badrumsinredning
Bygginredningsdetaljer
El & Handverktyg
Nyckeltillverkning m.m m.m

Vi utför med egna montörer:
Installationer & service inom EL - VVS - KYL

ÅKES
EL & BYGG AB
Badhusg. 7 Sunne
ELON
0565 - 178 70
www.akesel.se
INSTALLATIONER & SERVICE EL - VVS - KYL

Badhusgatan 7, Sunne
Tel. 0565 - 178 70
www.akesel.se • info@akesel.se

NÄR DU VILL SYNAS!

TELEFON
102 00

FAX
102 33

MAIL
info@sunnenytt.se

SUNNENYTT

www.sunnenytt.se

BROBY FÄRGHALL ALCRO

GÖR ETT BESÖK
HOS OSS
DET LÖNAR SIG

Bryggaregatan 3
SUNNE
Tel 0565-107 20

Välkomna till

HEMBYGDSFÖRENINGENS
ÅRSMÖTE 2010

SUNNE

Söndag 14 mars kl. 15.00
på Askersbygården

Program:
Årsmötesförhandlingar
Vi bjuder på kaffe och smörgåstårta
Hantverksalster lottas ut till de medlemmar som kommer till årsmötet

Hälsningar styrelsen

Ramströms Tryckeri AB, Sunne 2010